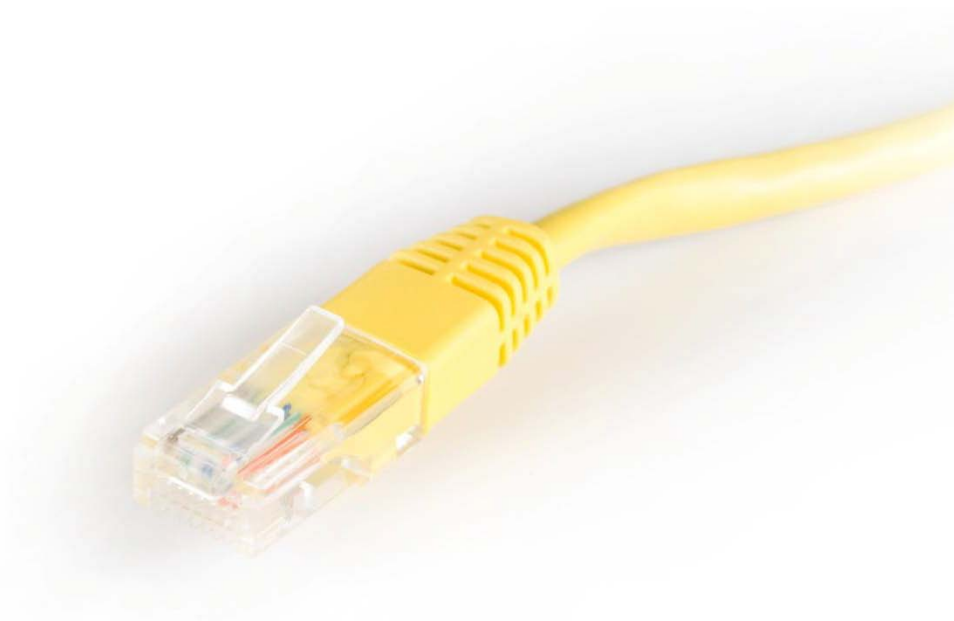

Marek Troszyński

Jacek Bieliński

INTERNET NA WSI 2009

WYKORZYSTANIE INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH W POLSCE. STAN NA ROK 2009

**Fundacja Wspomagania Wsi,
Warszawa 2010**

Na zlecenie Fundacji Wspomagania Wsi
raport przygotowali Marek Troszyński i Jacek Bieliński.

Marek Troszyński - doktor socjologii, kierownik Centrum Badań nad Nowymi Mediami
Collegium Civitas, prezes Fundacji Wiedza Lokalna.
Jacek Bieliński - socjolog, asystent w Katedrze Socjologii Collegium Civitas, członek zarządu
Fundacji Wiedza Lokalna. Specjalizuje się w badaniach wykorzystujących techniki ilościowe.

al. Waszyngtona 67/18,
04-074 Warszawa
+48 502 630 411
biuro@wiedzalokalna.pl
www.wiedzalokalna.pl

Raport jest kwerendą badań dotyczących wykorzystania Internetu w Polsce.

Raport powstał w ramach programu „Wieś aktywna. Budowanie społeczeństwa informacyjnego e-VITA III, którego operatorem jest Fundacja Wspomagania Wsi.
Sfinansowany został ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

ISBN 978-83-60600-66-5

Wydawca:
Fundacja Wspomagania Wsi
ul. Bellottiego 1
01-022 Warszawa
www.witrynawiejska.org.pl

Spis treści

Wstęp. Problem cyfrowego wykluczenia	4
Uwagi metodologiczne.....	6
Analiza raportów badawczych z ostatnich lat.....	7
Liczba i struktura internautów w Polsce	7
Miejsce korzystania z internetu (PBS).....	9
Miejsce korzystania z internetu (GUS).....	10
Częstotliwość korzystania z sieci (PBS)	10
Sposoby łączenia się z internetem (PBS).....	10
Koszty korzystania z internetu (PBS).....	12
Sposoby wykorzystania internetu (GUS).....	13
Umiejętności informatyczne (GUS)	16
Internauci A osoby niekorzystające z internetu – opis populacji.....	18
Polska na tle innych krajów europejskich.....	23
Dostęp do sieci internet na wsi w świetle badań sondażowych (diagnoza społeczna 2009)	25
STOPIEŃ PENETRACJI INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH.....	26
Czynniki sprzyjające korzystaniu z internetu na terenach wiejskich	30
Wybrane cechy społeczno-demograficzne.....	31
PRZYCZYNY BRAKU DOSTĘPU DO INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH.....	39
INTENSYWNOŚĆ I SPOSOBY KORZYSTANIA Z INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH	40
Intensywność korzystania z internetu.....	40
Sposoby korzystania z internetu.....	41
Potrzeby w zakresie wykorzystania internetu.....	43
Rodzaje dostępu i przepustowość łącz.....	45
Podsumowanie (oparte na danych Diagnozy Społecznej)	46
Bibliografia	50

WSTĘP. PROBLEM CYFROWEGO WYKLUCZENIA

Fundacja Wiedza Lokalna na zlecenie Fundacji Wspomagania Wsi przygotowała raport prezentujący opis populacji polskich internautów Anno Domini 2009 ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszarów wiejskich. Raport opiera się na publicznie dostępnych danych pochodzących z badań opinii przeprowadzanych w ostatnich latach przez firmy badawcze.

Prezentowany materiał składa się z dwóch części. W pierwszej zamieszczono zestawienie danych pochodzących z badań wykonanych w latach 2008-2010, omawianych najczęściej w ujęciu dynamicznym (uwzględniającym zmiany w kolejnych latach). Zebrane informacje opisują najważniejsze przekształcenia społeczności polskich internautów oraz pokazują omawiane procesy na tle społeczności innych państw Unii Europejskiej. Ważną częścią tego rozdziału jest krótkie porównanie dwóch populacji: internautów z osobami, które nie korzystają z internetu. Dane zawarte z tej części pochodzą z publicznie dostępnych raportów badawczych (patrz: Uwagi metodologiczne), które nie traktują w sposób uprzywilejowany zmiennej „miasto/wieś”. Oznacza to, że dane dla terenów wiejskich mogliśmy analizować jedynie dla tych nielicznych przypadków, w których zmienna ta („miast/wieś”, czy dokładniej „klasa wielkości miejscowości”) została uwzględniona przez autorów owych raportów. Jednocześnie, przeprowadzenie własnych analiz w oparciu o materiał zebrany w omawianych badaniach było niemożliwe z powodu braku dostępu do zbioru danych. W przypadku badań finansowanych ze środków publicznych (np. badania zlecanego przez Urząd Komunikacji Elektronicznej) brak publicznie dostępnego zbioru danych traktujemy jako ograniczenie prawa do dostępu do informacji publicznej.

W drugiej części raportu szczegółowo przeanalizowano, w jaki sposób mieszkańcy obszarów wiejskich korzystają z internetu. Analizę oparto na zbiorze danych zebranych w ramach badania „Diagnoza społeczna 2009” przeprowadzanego przez Radę Monitoringu Społecznego. Jest to w tej chwili największy zbiór danych dotyczących m. in. sposobów korzystania z internetu, który jest publicznie dostępny (co oznacza, że może być przetwarzany/analizowany na potrzeby kolejnych opracowań naukowych).

W trakcie badania „Diagnoza społeczna 2009” zrealizowano 12381 wywiadów kwestionariuszowych dotyczących gospodarstw domowych oraz 26178 wywiadów z osobami indywidualnymi. Dzięki tak dużej próbie zbioru danych umożliwia szczegółową analizę, skupiającą się na przekonaniach i deklaracjach działań internautów z małych miast i wsi. W części raportu prezentującej wyniki „Diagnozy społecznej” zastosowano bardziej wyrafinowane narzędzia statystyczne, by oddać złożony obraz populacji i zachodzących procesów.

Podejmując dyskusję związaną ze sposobami korzystania z internetu w Polsce, zwracano najczęściej uwagę na korzyści, jakie daje sprawne posługiwanie się nowymi technologiami. Nie można jednak zapominać o tych, którzy z internetu nie korzystają. Cyfrowe wykluczenie to problem, z którym muszą zmierzyć się wszystkie społeczności. Jednak w polskim społeczeństwie jest to zjawisko, które znacznie częściej dotyka mieszkańców małych miast i terenów wiejskich.

Kategoria cyfrowego wykluczenia opisuje różnice pomiędzy osobami sprawnie posługującymi się komputerem i internetem, a osobami niewykorzystującymi możliwości nowych mediów. Cyfrowe wykluczenie możemy rozpatrywać na kilku poziomach:

- dostęp do technologii (posiadanie komputera w gospodarstwie domowym, dostęp do sieci),
- umiejętności korzystania z nowych technologii (umiejętność obsługi komputera, kompetencje związane z wyszukiwaniem i wykorzystaniem informacji obecnej w sieci),
- wzorce korzystania z nowych mediów (traktowanie internetu jako medium dostarczającego rozrywkę czy jako miejsce zdobywania informacji, komunikacja).

Analizując sposoby wykorzystania internetu na terenach wiejskich, a przede wszystkim podejmując działania zmierzające do ograniczenia cyfrowych podziałów, warto zwrócić uwagę na wszystkie wymiary tego zjawiska.

UWAGI METODOLOGICZNE

Prezentowane w tym raporcie informacje pochodzą z badań, których wyniki są publicznie dostępne. Poszczególne projekty badawcze różnią się przyjętą metodologią, w tym sposobem doboru próby, dlatego warto pokazać podstawowe informacje o wykorzystywanych w raporcie badaniach.

Podczas prac nad raportem korzystano z następujących raportów badawczych:

- CBOS, „Korzystanie z Internetu”, lipiec 2009, dalej jako **CBOS_kzi**, **N=1038**, badanie realizowano 28 maja – 2 czerwca 2009;
- CBOS – „Portret internauty”; dalej jako **CBOS_pi**, **N=4257**, 4 sondaże październik 2008 – styczeń 2009;
- PBS DGA dla UKE z grudnia 2009 roku dla UKE, „Rynek telekomunikacyjny w Polsce w 2009 roku. Klienci indywidualni”, dalej jako **PBS**, **N=1602**, wywiady PAPI, 1-14 grudnia 2009;
- GUS: Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004–2008, Warszawa 2010, dalej jako **GUS**, badanie w gospodarstwach domowych, w skład, których wchodzi osoby w wieku 16-74 lat, próba: 8100 mieszkań, poziom realizacji 61% dla roku 2008;
- Eurostat, raport „Internet usage in 2009 - Households and Individuals”¹,
- Megapanel z lutego 2010, N= 16 778, Grupa objęta badaniem 7+.

W raporcie „internautą” nazywa się osobę, która w ciągu ostatniego miesiąca korzystała z internetu.

---

¹ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-QA-09-046; dostęp 10 maja 2010.

ANALIZA RAPORTÓW BADAWCZYCH Z OSTATNICH LAT

W pierwszej części prezentujemy przegląd danych pochodzących z badań przeprowadzanych w ostatnich latach, których wyniki są publicznie dostępne. Pokazujemy najważniejsze zjawiska, zmiany w społeczności polskich internautów w ostatnich latach. Statystyki opisowe w pierwszej części, pochodzące z różnych źródeł, skupiają się na danych porównawczych.

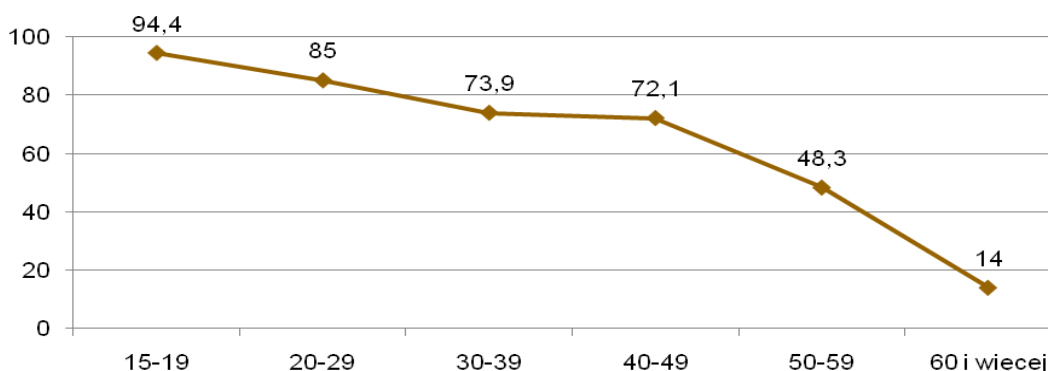
LICZBA I STRUKTURA INTERNAUTÓW W POLSCE

Zacznijmy od informacji podstawowych – ilu jest internautów w Polsce. Według badania PBS prawie dwie trzecie respondentów posiada w domu komputer (64,9%). 51,6% deklaruje, że jest to komputer stacjonarny, 25% mówi o urządzeniu przenośnym. Dlaczego tak ważny jest odsetek Polaków posiadających komputer? Bo zarówno to, jak i inne badania pokazują, że posiadanie komputera jest prawie jednoznaczne z posiadaniem dostępu do sieci. 89,1% osób posiadających komputer ma dostęp do internetu (N=1054).

Korzystanie z internetu

W badaniu PBS na pytanie o korzystanie z internetu w ciągu ostatniego miesiąca pozytywnie odpowiedziało 59,8% respondentów (N=1602). Ciekawie prezentują się wyniki uwzględniające grupy wiekowe. Z internetu najczęściej korzystają najmłodsi (94,4% osób w wieku 15-19 lat). Na przeciwnym końcu wykresu widzimy wyraźny spadek procentowy liczby osób korzystających z sieci po 60 roku życia.

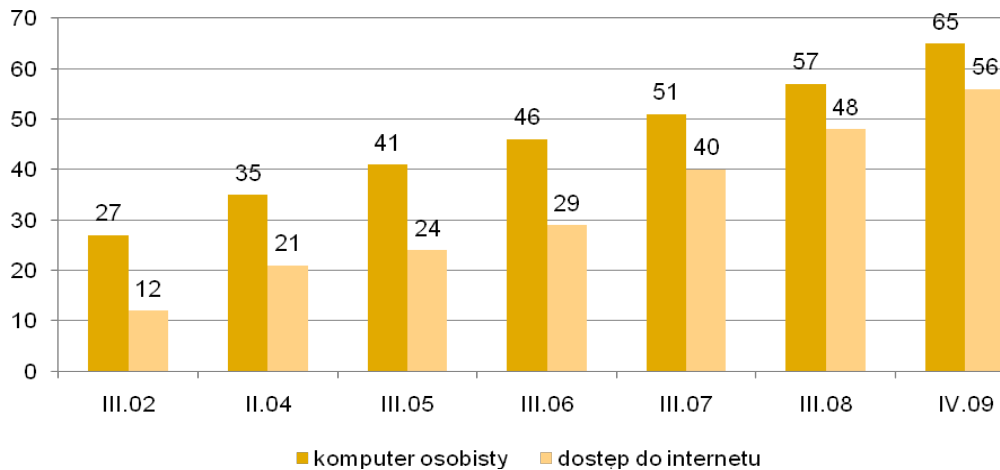
Wykres 1. Korzystanie z internetu w grupach wiekowych (ostatni miesiąc)

źródło: PBS, N=1602

Jak zmieniała się wielkość populacji internautów w ciągu ostatnich kilku lat? Odpowiedź na to pytanie daje nam badanie przeprowadzane w regularnie, co roku przez Centrum Badania Opinii Społecznej.

Wykres 2. Odsetek badanych mających w swoim gospodarstwie domowym

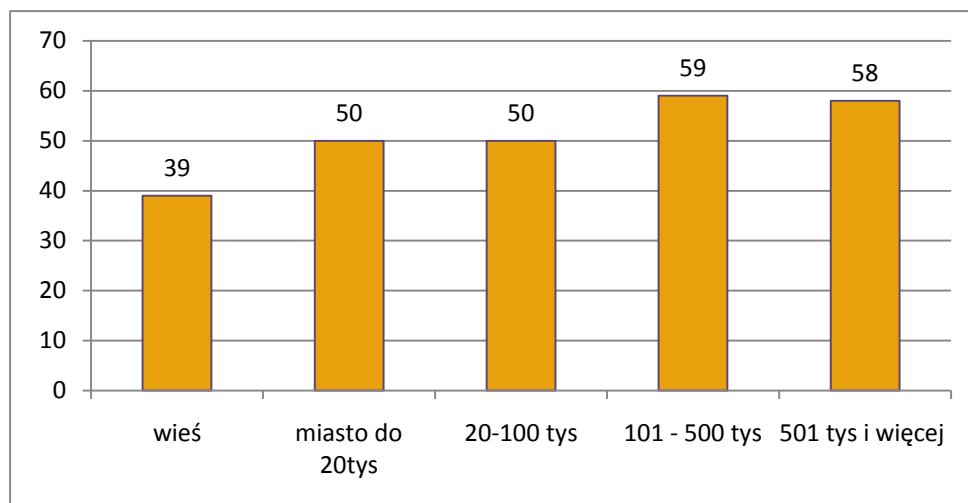

źródło: CBOS_kzi

Według tego badania różnice między miastem a wsią wynosiły w roku 2009: miasto (niezależnie od wielkości) 62% korzystających z internetu, wieś 46%.

Nieco inaczej rozkładały się odpowiedzi dotyczące deklarowanego korzystania z sieci (w odróżnieniu od dostępu w miejscu zamieszkania).

Wykres 3. Odsetek użytkowników internetu (podział ze względu na miejsce zamieszkania)

źródło: CBOS_kzi

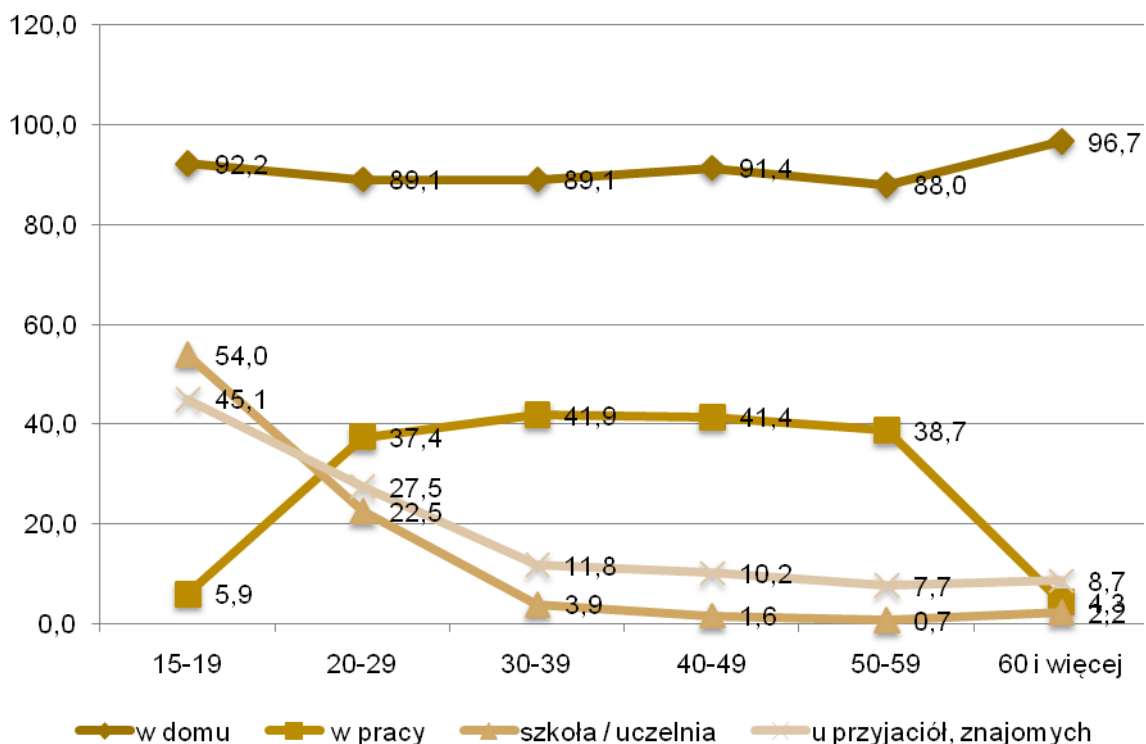

Według innego badania przeprowadzonego przez CBOS (CBOS_pi) 35% dorosłych mieszkańców wsi korzysta z internetu.

Miejsce korzystania z internetu (PBS)

Co istotne, ludzie korzystają z internetu głównie we własnym domu (89,9% internautów wg badania PBS DGA 2009). Osoby w wieku produkcyjnym korzystają z sieci również w pracy, a młodzież w szkole. Zwraca uwagę spory odsetek młodych ludzi (45,1% w grupie wiekowej 15-19 lat), którzy korzystają z sieci u swoich znajomych/przyjaciół. Jak wiemy z innych badań, korzystanie z nowych mediów podtrzymuje/intensyfikuje interakcje w grupach rówieśniczych².

Wykres 4. Miejsce korzystania z internetu

źródło: PBS, N=968

² por. Filiciak i in, Młodzi a media. Nowe media a uczestnictwo w kulturze, Warszawa 2010, pobrano ze strony <http://wyborcza.pl/0.104532.html> 10 maja 2010.

W badaniu pytano również o korzystanie z internetu w miejscach publicznych (kawiarenka internetowa, miejsca udostępniające punkt „hot spot”). Tu odsetek odpowiedzi nie przekroczył 3%. Pokazuje nam to, że myśląc o zwiększeniu odsetka internautów warto skupić się na zapewnieniu dostępu w domu, a nie w przestrzeni publicznej.

Miejsce korzystania z internetu (GUS)

W latach 2004-2008 zanotowano na obszarach wiejskich 139% wzrost gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu. W tym okresie na wsi przybyło 860 tys. gospodarstw z dostępem do internetu, podczas gdy w dużych miastach 947 tys.

Tabela 1. Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu w domu

	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem	26	30	36	41	48
typ gospodarstwa domowego					
gospodarstwa z dziećmi	34	38	47	53	61
gospodarstwa bez dzieci	19	27	31	35	41
miejsce zamieszkania					
duże miasta	34	40	46	50	56
mniejsze miasta	28	31	36	44	50
obszary wiejskie	15	19	25	29	36

źródło: GUS

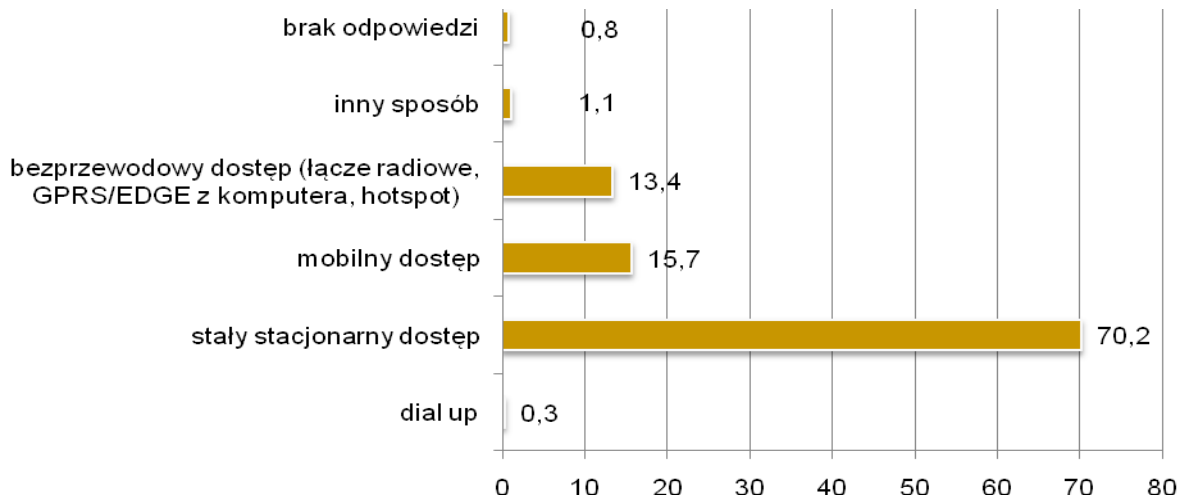
Częstotliwość korzystania z sieci (PBS)

Zdecydowana większość internautów (70,4%) (N=968) łączy się z internetem codziennie.

Sposoby łączenia się z internetem (PBS)

Najbardziej popularnym sposobem łączenia się z internetem w domu jest „stały stacjonarny dostęp”. Dostęp tzw. „wdzwaniany” (dial up) stanowi zupełnie marginalny sposób łączenia się z siecią.

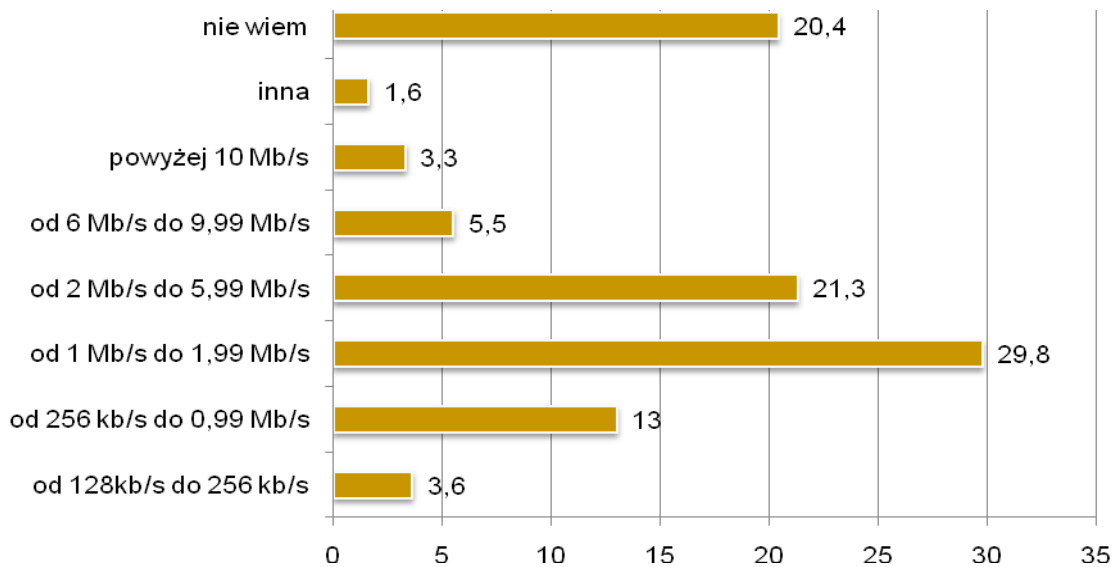
Wykres 5. Sposoby łączenia z internetem

źródło: PBS, N=875

Najpopularniejszą prędkością przesyłu danych jest przesył 1Mb/s (29,8% dla kategorii 1-1,99 Mb/s) i pomiędzy 2 a 6 Mb/s (21,3%). Z internetu o prędkości przesyłu danych poniżej 1 Mb/s korzysta 16,9% użytkowników sieci.

Wykres 6. Prędkość łącza internetowego w domu

źródło: PBS, N=851

Dostęp szerokopasmowy³

W 2008 roku 4800 tys. gospodarstw domowych w Polsce posiadało szerokopasmowy dostęp do internetu i od czterech lat liczba ta zwiększa się o około milion rocznie.

Tabela 2. Odsetek gospodarstw domowych posiadających szerokopasmowy dostęp do internetu

	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem	8	16	22	30	38
typ gospodarstwa domowego					
gospodarstwa z dziećmi	11	18	28	38	49
gospodarstwa bez dzieci	5	15	19	26	33
miejsce zamieszkania					
duże miasta	14	26	31	40	49
mniejsze miasta	9	15	23	32	41
obszary wiejskie	1	5	10	16	24

źródło: GUS

W 2008 roku łącza szerokopasmowe posiadało około 980 tys. gospodarstw domowych wiejskich, 1,7 mln gospodarstw z mniejszych miast i 2,1 mln z dużych miast. W latach 2004-2008 liczba gospodarstw domowych z szerokopasmowym dostępem do internetu na terenach wiejskich wzrosła prawie dwudziestokrotnie (1943%) w stosunku do poziomu z roku 2004. Jednak w liczbach bezwzględnych znacznie więcej nowego rodzaju łączy przybyło w dużych miastach (1,5 mln wobec 930 tys.).

Koszty korzystania z internetu (PBS)

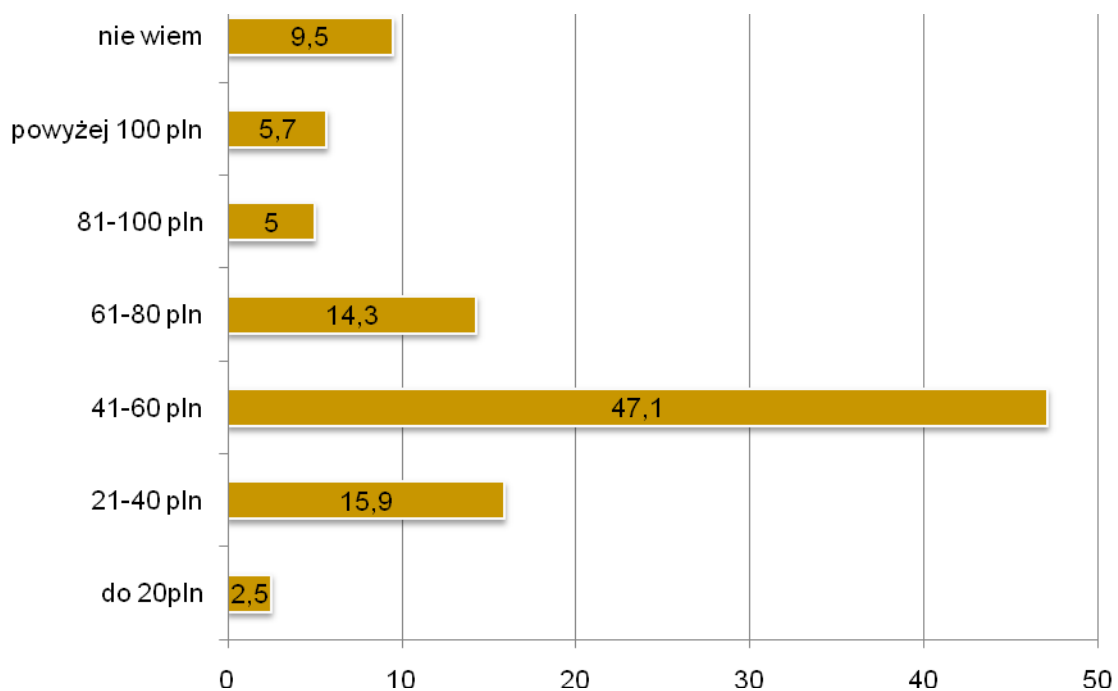
Dla wielu ludzi ważnym elementem są koszty, jakie łączą się z korzystaniem z tego medium. Prawie połowa internautów badanych przez PBS (44%, N=968) zadeklarowała, że możliwa do zaakceptowania jest kwota poniżej 40 zł za miesiąc. Dla 26,5% możliwe koszty mieszczą

³ Połączenie szerokopasmowe (broadband connection) – połączenie charakteryzujące się dużą szybkością przepływu informacji mierzoną w kb/s lub Mb/s. Definiujemy je ze względu na rodzaj łączy internetowych – szerokopasmowy dostęp umożliwiają technologie z rodziny DSL (ADSL, SDSL), sieci telewizji kablowej (modem kablowy), telefony komórkowe 3G (UMTS, EDGE) oraz inne, np. łącza satelitarne, stałe podłączenie bezprzewodowe (sieć radiowa).

się w przedziale 41-50 zł, a dla kolejnych 27,5% w przedziale 51-100 zł. Średnia kwota możliwa do zaakceptowania za dostęp do internetu wynosi około 47 zł (mediana 50zł).

Tymczasem, realne koszty utrzymania internetu w domu są oceniane przez respondentów najczęściej na 41-60 zł – taką wielkość wskazało 47,1% osób korzystających z sieci. Dla tego pytania średnia wyniosła 60 zł, mediana 50 zł.

Wykres 7. Średnie miesięczne wydatki na dostęp do internetu

źródło: PBS, N=875

Dodatkowo, 67,4% badanych internautów (N=968) stwierdziło, że samo przyłączenie do internetu (aktywacja usługi) powinno być bezpłatne.

Sposoby wykorzystania internetu (GUS)

Tabela przedstawia cele korzystania z Internetu, które nie są związane z działalnością zawodową. Najpopularniejszą aktywnością było korzystanie z poczty elektronicznej – 38% mieszkańców Polski w wieku 16-74 lat (około 11 mln osób), dalej poszukiwanie informacji o towarach i usługach – 33% (9,5 mln osób) i udział w czatach i forach dyskusyjnych 31% (9 mln osób).

Tabela 3. Cel wykorzystywania internetu w sprawach prywatnych

	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
	% populacji				% osób korzystających z internetu			
korzystanie z poczty elektronicznej	24	27	32	38	69	68	73	78
wyszukiwanie informacji o towarach i usługach	18	25	27	33	51	61	62	67
udział w czatach i forach dyskusyjnych	15	18	26	31	43	44	59	63
czytanie, pobieranie czasopism online	13	16	15	19	36	40	34	38
granie w gry, pobieranie plików z grami, muzyką, filmami	12	16	17	12	34	40	39	25
szukanie informacji dotyczących zdrowia	7	11	13	19	20	27	29	38
słuchanie radia i oglądanie tv online	6	10	13	18	16	24	29	37
korzystanie z usług bankowych	6	9	13	17	17	23	29	35
telefonowanie przez internet, wideokonferencje	5	8	10	15	13	20	23	30
korzystanie z serwisów poświęconych turystyce	6	11	11	14	18	27	26	29
pobieranie programów komputerowych	8	12	12	12	21	29	27	25
szukanie pracy, wysyłanie ofert	5	7	7	8	13	18	16	17
sprzedawanie towarów np. na aukcjach	1	5	5	7	4	13	11	14

źródło: GUS

W 2008 roku w sieci najczęściej kupowały osoby z wyższym wykształceniem lub uczące się, w wieku do 34 lat, mieszkające w dużym mieście.

Tabela 4. Osoby zamawiające lub kupujące przez internet towary lub usługi do użytku prywatnego (%)

	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem	5	7	12	16	18
płeć					
Mężczyźni	6	8	14	18	20
Kobiety	3	6	10	13	16
wiek					
16-24 lata	8	13	23	30	34
25-34	9	11	24	30	34
35-44	5	8	12	15	20
45-54	2	4	6	8	10
55-65	1	2	2	4	5
65-74 lata	1	1	1	2	2
wykształcenie					
podstawowe lub gimnazjalne	3	3	6	9	9
średnie	3	6	10	12	15
wyższe	16	19	32	39	43

aktywność zawodowa					
uczniowie i studenci	10	15	25	32	35
pracujący	6	9	17	20	23
bezrobotni	2	3	7	9	8
emeryci i inni bierni zawodowo	1	1	2	4	4
miejsce zamieszkania					
duże miasta	8	13	20	23	25
mniejsze miasta	5	7	12	17	20
obszary wiejskie	2	2	6	8	10

źródło: GUS

W 2008 roku 23% osób pracujących kupiło coś w internecie. Jeżeli rozbijemy tę kategorię na części składowe, to otrzymamy następujący obraz:

- wśród pracowników najemnych było to 24% ,
- wśród osób pracujących na własny rachunek poza rolnictwem i osób pomagających w takiej działalności 37%,
- wśród rolników indywidualnych i osób pomagających w gospodarstwach rolnych – zaledwie 4%.

Opisując korzystanie z zaawansowanych internetowych usług komunikacyjnych warto zwrócić uwagę na popularność komunikatorów internetowych.

Tabela 5. Korzystanie z zaawansowanych internetowych usług komunikacyjnych według rodzajów usług 2008 (w %)

	korzystanie z komunikatorów internetowych	udział w czatach lub forach dyskusyjnych	telefonowanie przez internet	videorozmowy przy użyciu kamery internetowej	czytanie blogów
Ogółem	28	16	15	10	7
Płeć					
Mężczyźni	30	17	16	11	6
Kobiety	27	14	13	9	7
Wiek					
16-24 lata	70	44	27	18	20
25-34	46	25	26	17	9
35-44	24	12	15	10	4
45-54	14	6	9	6	2
55-65	6	2	5	3	2
65-74 lata	1	0,4	3	1	0,4

Wykształcenie					
podstawowe lub gimnazjalne	25	16	10	6	8
Średnie	25	13	13	9	5
Wyższe	47	25	30	18	11
Aktywność zawodowa					
uczniowie i studenci	77	51	31	19	23
Pracujący	31	16	18	12	6
-najemnie	33	17	18	12	7
-na własny rachunek	40	21	25	15	7
-rolnicy	8	3	5	3	3
Bezrobotni	17	9	8	5	3
emeryci i inni bierni zawodowo	6	3	5	3	2
Miejsce zamieszkania					
duże miasta	37	20	19	12	8
mniejsze miasta	32	18	16	12	8
obszary wiejskie	18	11	10	6	4

źródło: GUS

Umiejętności informatyczne (GUS)

48% dorosłych Polaków twierdzi, że potrafi korzystać z wyszukiwarki internetowej, a tylko co trzeci (35%) jest przekonany, że umie wysłać maila z załącznikami.

Tabela 6. Umiejętności informatyczne mieszkańców Polski

	%
używanie wyszukiwarki internetowej	48
wysłanie e-maili z załącznikami	35
udział w czatach, forach dyskusyjnych	23
telefonowanie przez internet	15
używanie programów do wymiany plików p2p	12
tworzenie stron internetowych	7

źródło: GUS, dane z roku 2007, osoby w wieku 16-74 lata

Ważnym zagadnieniem, które pojawiło się w badaniu GUS, jest pytanie o sposoby rozwijania umiejętności informatycznych. Respondenci przyznają, że najczęściej sami szukają wiedzy lub korzystają z pomocy krewnych lub znajomych.

Tabela 7. Sposoby rozwijania umiejętności informatycznych

	%
samodzielnie w trakcie korzystania	36
przy pomocy krewnych lub znajomych	35
samodzielnie z książek, instrukcji, itp.	15
szkoła, uczelnia	25
kurs dla dorosłych z inicjatywy pracodawcy	7
kurs dla dorosłych z własnej inicjatywy	5

źródło: GUS, dane z roku 2008, osoby w wieku 16-74 lata

Na zakończenie prezentujemy przegląd najpopularniejszych witryn internetowych w lutym 2010. Zwraca uwagę dużo większa wśród mieszkańców wsi niż wśród całej populacji popularność portalu naszaklasa.pl oraz portalu aukcyjnego allegro.

Tabela 8. Popularność witryn internetowych w lutym 2010

	zasięg w %	użytkownicy w tys. (populacja)	zasięg w % (wieś) N=2382	użytkownicy w tys. (wieś)
grupa Google	92,32	16078	93,27	4910
grupa onet.pl	72,6	12643	70,62	3718
nasza-klasa.pl	65,51	11408	71,31	3754
grupa gazeta.pl	64,41	11216	64,43	3392
grupa wirtualnapolska.pl	63,05	10981	65,03	3424
grupa allegro.pl	61,73	10750	67,03	3529
grupa interia.pl	60,1	10466	60,99	3211
youtube.com	58,04	10108	62,07	3268
grupa o2.pl	55,96	9745	59,21	3117
grupa wikipedia	48,65	8472	49,74	2619

źródło: Badanie Megapanel PBI/Gemius realizowane przez Polskie Badania Internetu Sp. z o.o. i Gemius SA

INTERNAUCI A OSOBY NIEKORZYSTAJĄCE Z INTERNETU – OPIS POPULACJI

Oddzielną część raportu stanowi omówienie badania zrealizowanego przez CBOS we współpracy z działem badań gazeta.pl. Celem omawianego tu projektu badawczego było sporządzenie diagnozy porównawczej, opisującej dwie ważne, wyłaniające się grupy: internautów i osób niekorzystających z sieci.

Tabela 9. Odsetek internautów a klasa wielkości miejscowości

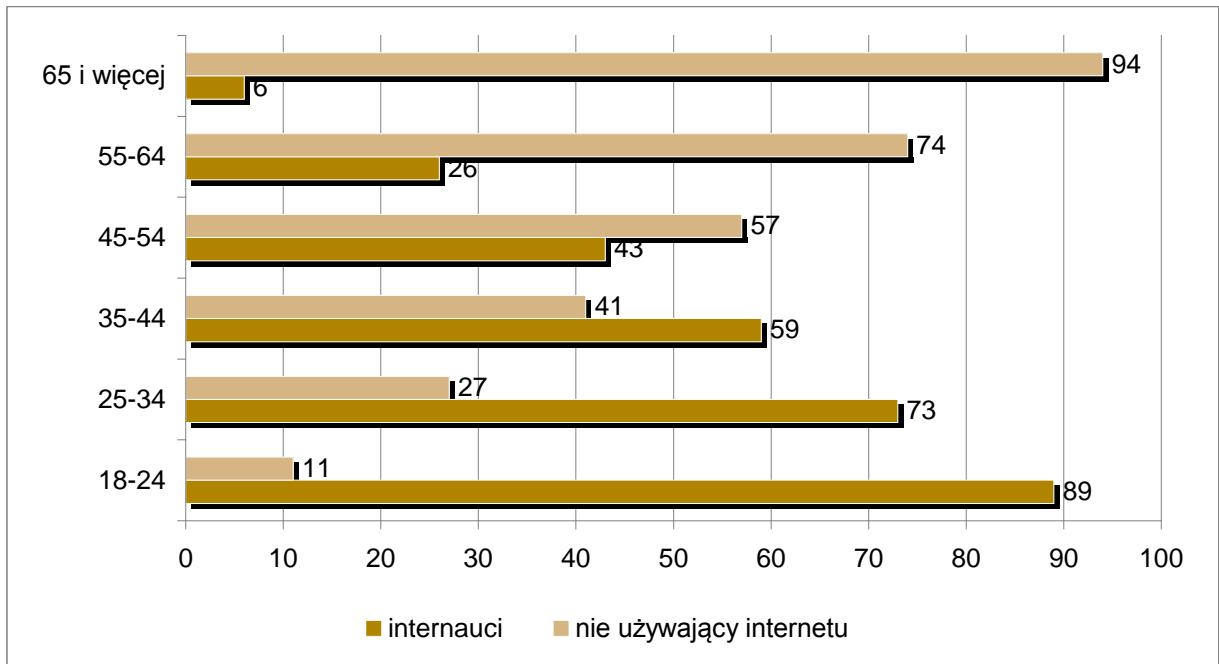
wielkość miejscowości zamieszkania	internauci %	nieużywający internetu %
Wieś	35	65
miasta poniżej 20 tys.	50	50
20 tys. do 49999	51	49
50 tys. do 99 999	55	45
100 tys. do 499 999	60	40
500 tys. i więcej	65	35

źródło: CBOS_pi:

Widzimy, że niekorzystanie z internetu wiąże się z miejscem zamieszkania. Im większa miejscowość, tym większy odsetek internautów w danej społeczności. Wartością graniczną są miasta poniżej 20 000 mieszkańców, gdzie użytkownicy i osoby niekorzystające z sieci stanowią po połowie społeczności.

Czym różnią się internauci od osób niekorzystających z sieci? Ważną zmienną tworzącą omawiane rozróżnienie jest wiek. Przeciętny wiek dorosłego internauty to 35 lat, a dorosłej osoby niekorzystającej z sieci to 56 lat.

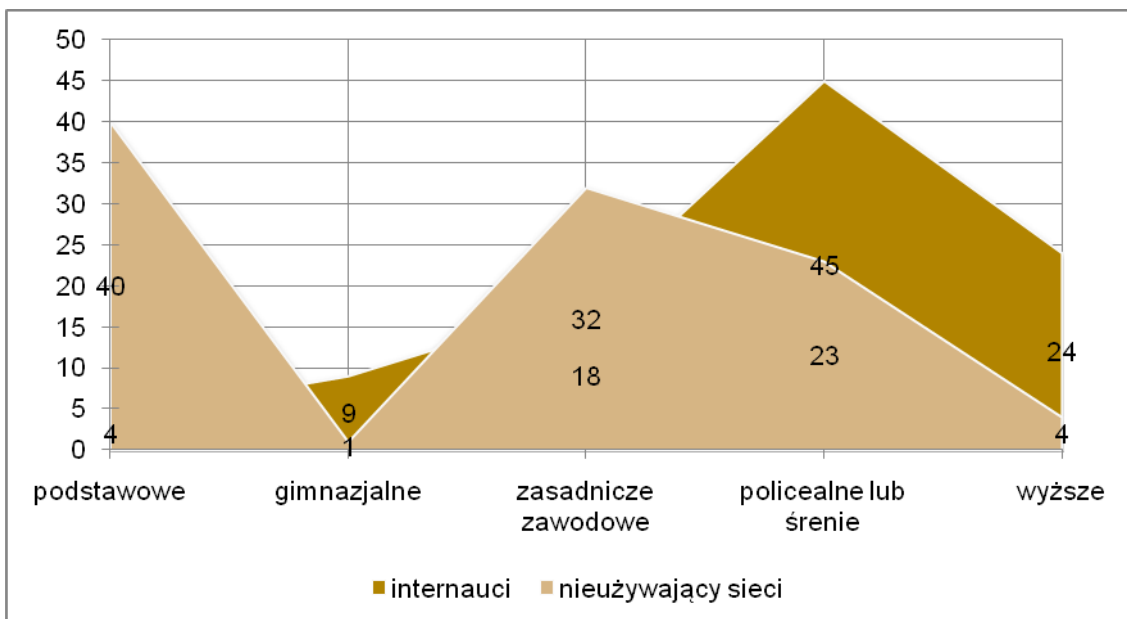
Wykres 8. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – wiek

źródło: CBOS_pi.

Struktura wykształcenia obu grup – widzimy wyraźnie, że osoby korzystające z sieci są lepiej wykształcone.

Wykres 9. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – wykształcenie

źródło: CBOS_pi.

Grupy społeczno-zawodowe – internauci sprawują wyższe stanowiska niż osoby niekorzystające z internetu.

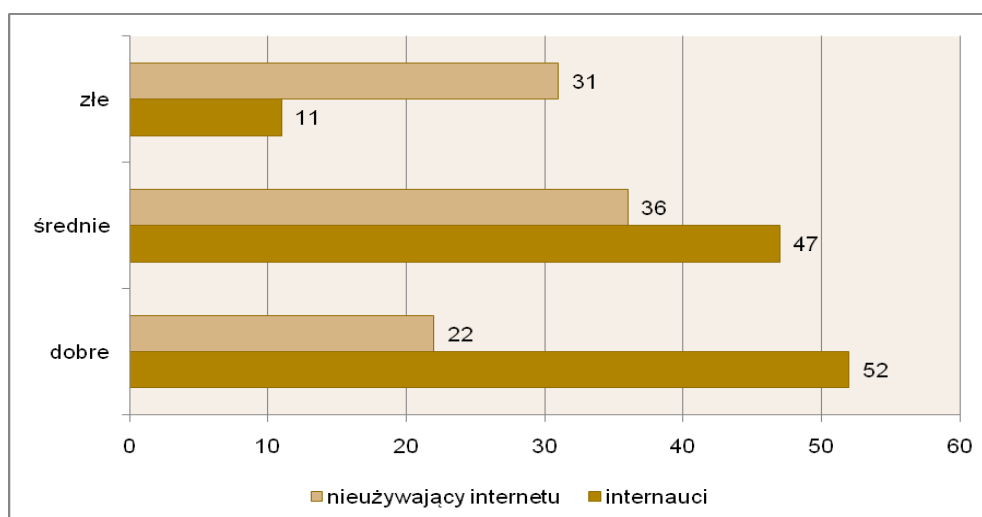
Tabela 10. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – grupy społeczno zawodowe

grupy społeczno zawodowe	internauci %	nieużywający internetu %
dyrektorzy, kadra kierownicza	82	18
specjaliści z wyższym wykształceniem	91	9
pracownicy adm. – biurowi, technicy	81	19
pracownicy usług	65	35
robotnicy wykwalifikowani	52	48
robotnicy niewykwalifikowani	36	64
rolnicy	26	74
pracujący na własny rachunek	81	19
uczniowie i studenci	97	3
renciści	12	88
emeryci	13	87
bezrobotni	42	58
gospodynie domowe i niepracujący	48	52

źródło: CBOS_pi.

W analizowanym badaniu respondenci odpowiadali również na pytanie, jak oceniają swoje warunki materialne. Osoby korzystające z sieci znacznie częściej oceniały swoje warunki materialne jako dobre (52% przy 22% odpowiedzi osób nieużywających internetu).

Wykres 10. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – samoocena warunków materialnych

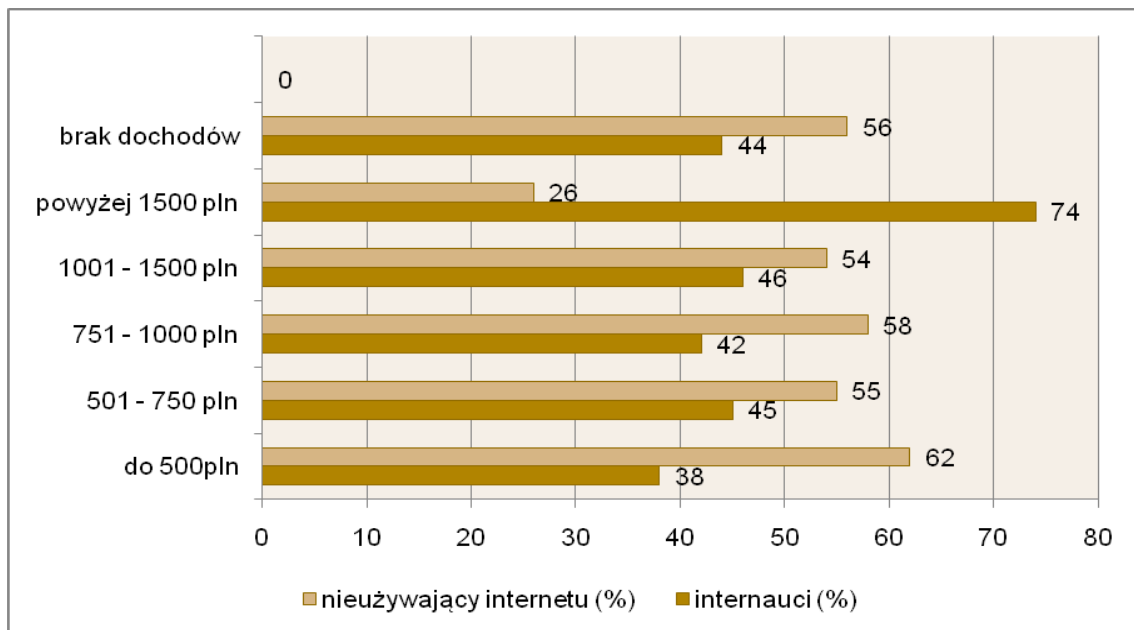

źródło: CBOS_pi:

Respondenci byli pytani o wysokość dochodów indywidualnych. Dla internautów mediana dochodów wynosi 1600 PLN (połowa z nich zarabia więcej, połowa mniej), dla niekorzystających z sieci mediana wynosi 1000 PLN.

Te same wartości liczone dla dochodów *per capita* w gospodarstwie domowym wynoszą odpowiednio 900 PLN dla internautów i 780 PLN dla osób nieużywających internetu.

Wykres 11. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – zróżnicowanie dochodu *per capita* w gospodarstwie domowym

źródło: CBOS_pi:

I na zakończenie – jak internauci i osoby niekorzystające z internetu oceniają sytuację gospodarczą i polityczną kraju.

Internauci znacznie lepiej oceniają otaczający ich świat niż osoby niekorzystające z internetu. W pytaniu o ogólną ocenę bieżącej sytuacji Polski rozkład odpowiedzi wyglądał następująco:

Tabela 11. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – ocena sytuacji politycznej i gospodarczej kraju

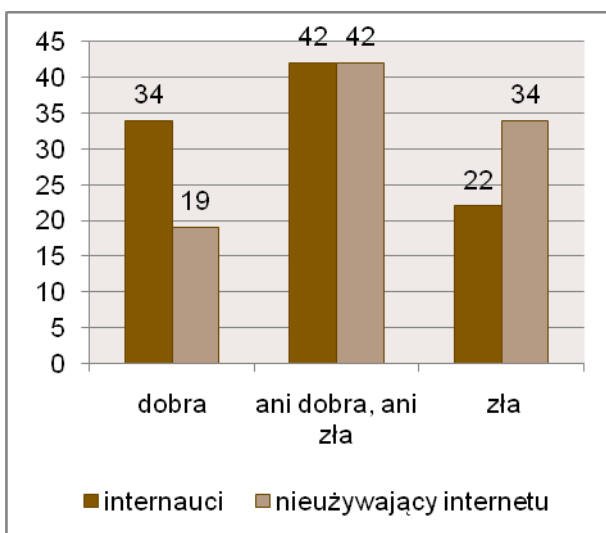
Ogólna ocena bieżącej sytuacji	młodzi internauci (do 35 roku życia)	młodzi nieużywający (do 35 roku życia)	internauci 35-50	nieużywający 35-50	internauci 51+	nieużywający 51+
dobra	45	26	44	28	44	25
zła	44	63	43	61	39	57
trudno powiedzieć	11	11	13	11	17	18

źródło: CBOS_pi:

Warto zwrócić uwagę, że w każdej kategorii wiekowej wśród internautów przeważają głosy pozytywne. Wśród osób niekorzystających z sieci niezależnie od wieku osoby niezadowolone z aktualnej sytuacji kraju stanowią większość.

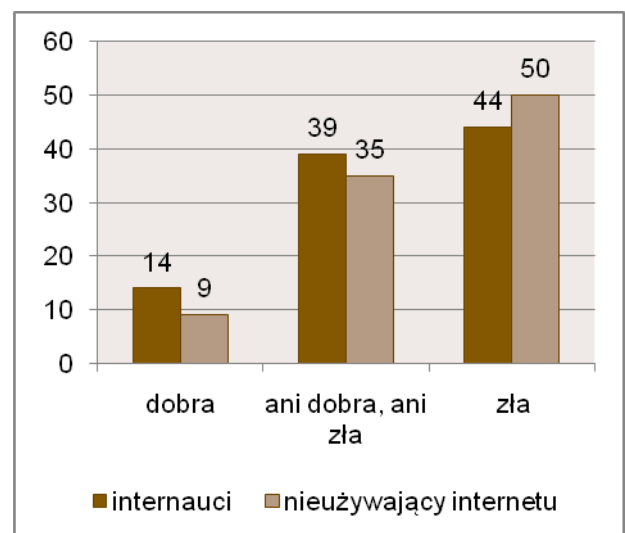
Pytanie o ocenę bieżącej sytuacji politycznej i gospodarczej potwierdza konstatację, że internauci są bardziej pozytywnie nastawieni do otaczającego ich świata.

Wykres 12. Internauci a osoby niekorzystające z Internetu – ocena sytuacji gospodarczej

źródło: CBOS_pi:

Wykres 13. Internauci a osoby niekorzystające z internetu – ocena sytuacji politycznej

źródło: CBOS_pi

POLSKA NA TLE INNYCH KRAJÓW EUROPEJSKICH

Popularność korzystania z internetu wśród mieszkańców państw Unii Europejskiej przedstawia poniższa mapa.

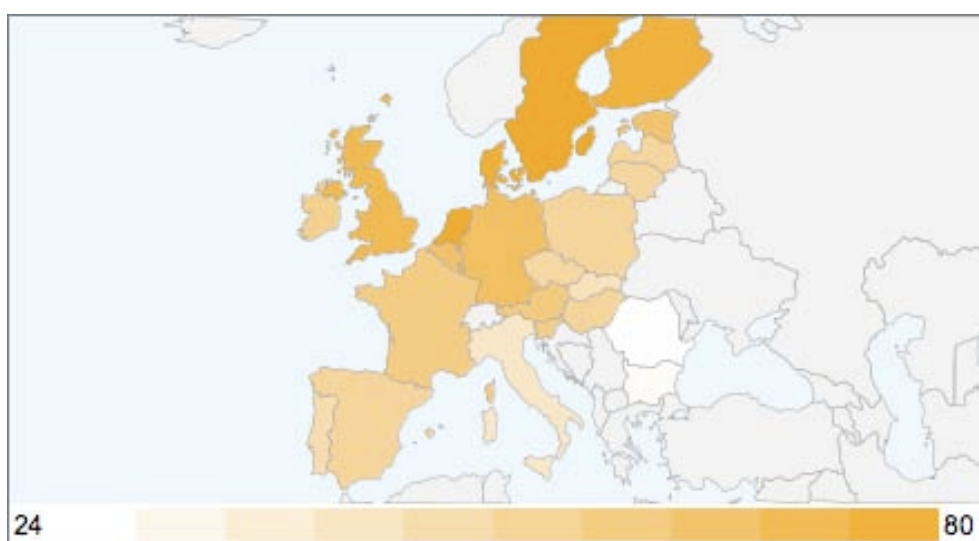
Rycina 1. Populacja internautów w EU

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

Nieco inaczej wygląda popularność połączeń szerokopasmowych w UE.

Rycina 2. Osoby korzystające z łączy szerokopasmowych w EU

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

Dane przedstawione powyżej w postaci mappek opisane są w poniższej tabeli. Największy odsetek internautów w krajach Unii Europejskiej znajdziemy w Holandii (90%), Luksemburgu (87%), Szwecji (84%) i Danii (83%). Z łączy szerokopasmowych korzysta największy odsetek społeczeństwa w Szwecji (80%), Holandii (77%), Danii (76%), Finlandii (74%).

Tabela 12. Internauci w krajach UE

	korzystanie z internetu (%)	korzystanie z łączy szerokopasmowych (%)
(BE) Belgia	67	63
(BG) Bułgaria	30	26
(CZ) Czechy	54	49
(DK) Dania	83	76
(DE) Niemcy	79	65
(EE) Estonia	63	62
(IE) Irlandia	67	54
(EL) Grecja	38	33
(ES) Hiszpania	54	51
(FR) Francja	63	57
(IT) Włochy	53	39
(CY) Cypr	53	47
(LV) Łotwa	58	50
LT (Litwa)	60	50
LU (Luksemburg)	87	71
HU (Węgry)	55	51
MT (Malta)	64	63
NL (Holandia)	90	77
AT (Austria)	70	58
PL (Polska)	59	51
PT (Portugalia)	48	46
RO (Rumunia)	38	24
SI (Słowenia)	64	56
SK (Słowacja)	62	42
FI (Finlandia)	78	74
SE (Szwecja)	84	80
GB (Wielka Brytania)	71	69

źródło: Eurostat

DOŚTĘP DO SIECI INTERNET NA WSI W ŚWIETLE BADAŃ SONDAŻOWYCH (DIAGNOZA SPOŁECZNA 2009)

Ta część niniejszego opracowania poświęcona jest identyfikacji głównych czynników determinujących dostęp do internetu na terenach wiejskich oraz sposobów korzystania z internetu przez osoby mieszkające na wsi. Jej celem jest wskazanie na istotne różnice wynikające ze specyficznej sytuacji wiejskich gospodarstw domowych oraz ich członków. Z tego względu tam, gdzie było to możliwe, przedstawiamy wyniki analiz dla terenów wiejskich w zestawieniu z analogicznymi danymi dla miast różnej wielkości.

Wyniki prezentowanych analiz oparte są na danych pochodzących z badania „Diagnoza Społeczna” zrealizowanego w 2009 roku⁴. Badanie to prowadzone jest przez Radę Monitoringu Społecznego. Faza terenowa badania przeprowadzana została przez zawodowych ankietatorów Głównego Urzędu Statystycznego. Od strony organizacyjnej nadzór nad przebiegiem badania ankietowego sprawowało Biuro Badań i Analiz Statystycznych przy Polskim Towarzystwie Statystycznym. Okres realizacji fazy terenowej trwał od marca do połowy kwietnia 2009 roku. Za pomocą dwóch odrębnych kwestionariuszy badano gospodarstwa domowe oraz wszystkich dostępnych ich członków, którzy ukończyli 16 lat. W sumie zrealizowano 12 381 wywiadów kwestionariuszowych dotyczących gospodarstw domowych oraz 26 178 wywiadów z osobami indywidualnymi⁵.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano dane zgromadzone zarówno dla gospodarstw domowych jak i osób indywidualnych. Aby zapewnić reprezentatywność wyników, wszystkie obliczenia statystyczne prowadzone były z wykorzystaniem ważenia obserwacji. Procedura ta pozwala na wyrównanie prawdopodobieństwa wejścia do próby jednostek obserwacji (gospodarstw domowych lub respondentów) posiadających różne cechy istotne z punktu widzenia zastosowanego przez autorów badania schematu doboru próby.

---

⁴ Rada Monitoringu Społecznego 2009. Diagnoza społeczna: zintegrowana baza danych. www.diagnoza.com 29.04.2010

⁵ Czapiński J., Panek T. (red.). 2009. Diagnoza społeczna 2009. www.diagnoza.com 29.04.2010

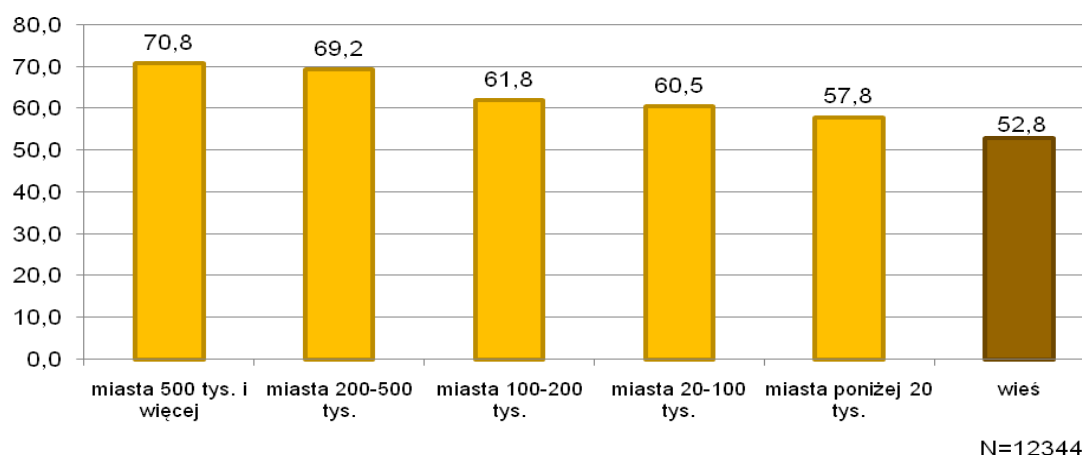

STOPIEŃ PENETRACJI INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH

W Polsce komputer stacjonarny lub laptop jest najbardziej powszechnym narzędziem, za pomocą którego internauci uzyskują dostęp zasobów do sieci. Dostęp do internetu za pomocą telefonów komórkowych lub urządzeń mobilnych typu PDA jest w Polsce stosunkowo rzadki. Dlatego ważne jest, aby rozważając stopień penetracji internetu w gospodarstwach domowych, uwzględnić posiadanie komputera na wyposażeniu gospodarstwa domowego.

Komputer osobisty, który do niedawna jeszcze stanowił dobro luksusowe, obecnie jest na wyposażeniu większości gospodarstw domowych. Wśród respondentów 60% osób zadeklarowało, że komputer stacjonarny lub laptop znajduje się na wyposażeniu ich gospodarstwa domowego. Występują jednak duże różnice w zależności od klasy wielkości miejscowości zamieszkania. **Na terenach wiejskich odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer wynosi ok. 53%.** Wraz ze wzrostem wielkości miejscowości rośnie odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer stacjonarny lub laptop. W dużych aglomeracjach miejskich (powyżej 500 tys. mieszkańców) odsetek ten wynosi aż 70,8% (współczynnik korelacji Spearmana wynosi $Rho=0,135$ i jest istotny statystycznie na poziomie $p<0,000$). Zależność ta zilustrowana została na wykresie 14.

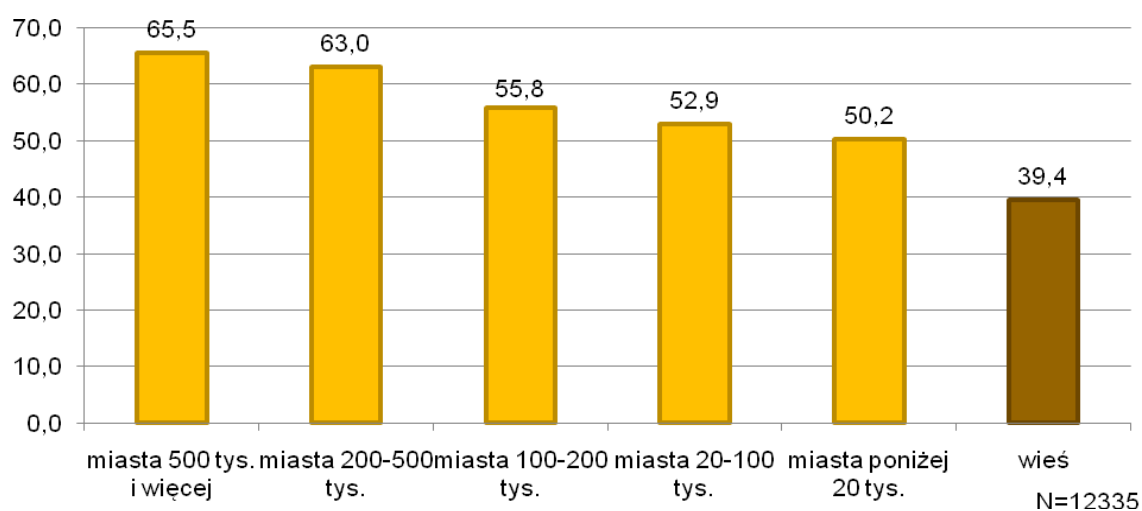
Wykres 14. Odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer stacjonarny lub laptop w klasach wielkości miejscowości

Podobna relacja występuje w odniesieniu do dostępu do internetu. W 2009 roku w Polsce 51,4% gospodarstw domowych posiadało dostęp do sieci. Jednocześnie **dostęp do internetu posiadało 39,4% gospodarstw domowych z terenów wiejskich**, czyli o blisko 10 pkt.

procentowych mniej niż w całej badanej próbie. Wraz ze wzrostem wielkości miejsca zamieszkania odsetek ten wzrasta do poziomu 65,5% w miastach o liczbie ludności przekraczającej 500 tysięcy mieszkańców (współczynnik korelacji Spearmana $Rho=0,193$ i jest istotny na poziomie $p<0,00$). Zależność tą ilustruje wykres 15. Wyniki te wskazują, że istnieje znaczna różnica w możliwościach dostępu do internetu wynikająca z zamieszkiwania na terenach wiejskich. **W stosunku do dużych aglomeracji miejskich różnica odsetka gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu sięga 26 pkt. procentowych.**

Wykres 15. Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu w klasach wielkości miejscowości

Na terenach wiejskich jest również najwyższy odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer stacjonarny lub laptop, ale nieposiadających dostępu do internetu i wynosi on 13,6%. Ten sam odsetek w miastach nie przekracza 8% i maleje wraz ze wzrostem liczby mieszkańców miasta. **Tereny wiejskie charakteryzują się również najwyższym odsetkiem gospodarstw domowych nieposiadających komputera stacjonarnego lub laptopa oraz nieposiadających dostępu do internetu.** Odsetek ten wynosi 47%. Szczegółowe dane prezentuje tabela 13. Wskazują one, iż problem wykluczenia związany z dostępem do technologii informatycznych przybiera najostrejszą formę właśnie na terenach wiejskich.

Tabela 13. Odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer stacjonarny lub laptop i dostęp do internetu a wielkość miejsca zamieszkania

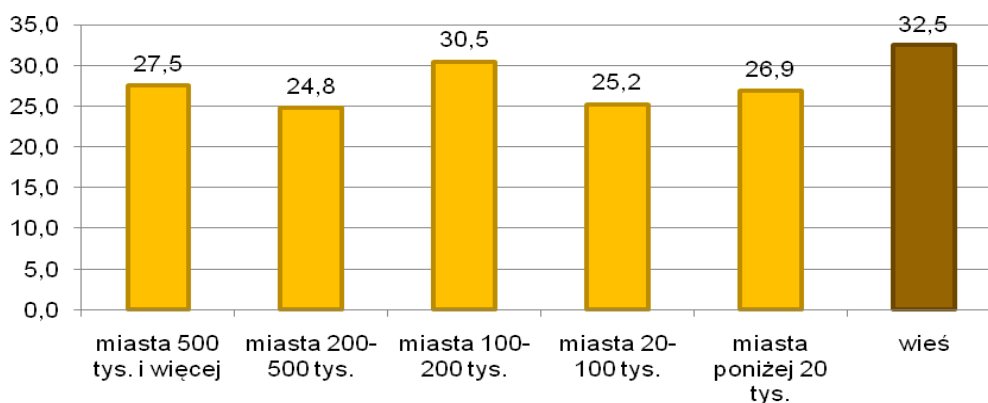
	posiada komputer z dostępem do internetu	bez do	posiada komputer z dostępem do internetu	nie posiada komputera i nie ma dostępu do internetu	posiada dostęp do internetu bez komputera	Razem
miasta 500 tys. i więcej	5,5	65,4	28,9	0,2	100	
miasta 200-500 tys.	6,3	62,9	30,7	0,1	100	
miasta 100-200 tys.	6,3	55,6	38,0	0,1	100	
miasta 20-100 tys.	7,8	52,7	39,3	0,2	100	
miasta poniżej 20 tys.	8,2	49,7	41,6	0,6	100	
Wieś	13,6	39,2	47,0	0,3	100	
Ogółem	9,1	51,2	39,5	0,3	100	

Phi=0,206 p<0,000

N=12320

Jako jedną z przyczyn braku dostępu do internetu, obok możliwości technicznych związanych z infrastrukturą łączy teleinformatycznych, wskazuje się koszty wynikające z opłat za połączenia z siecią internet. W całej próbie odsetek gospodarstw domowych, w których kwestie finansowe stanowią główną przyczynę braku dostępu do internetu, wynosi 29%. **Na terenach wiejskich jest on najwyższy i wynosi 32,5%.**

Wykres 16. Odsetek gospodarstw domowych nieposiadających dostępu do internetu z przyczyn finansowych w klasach wielkości miejscowości

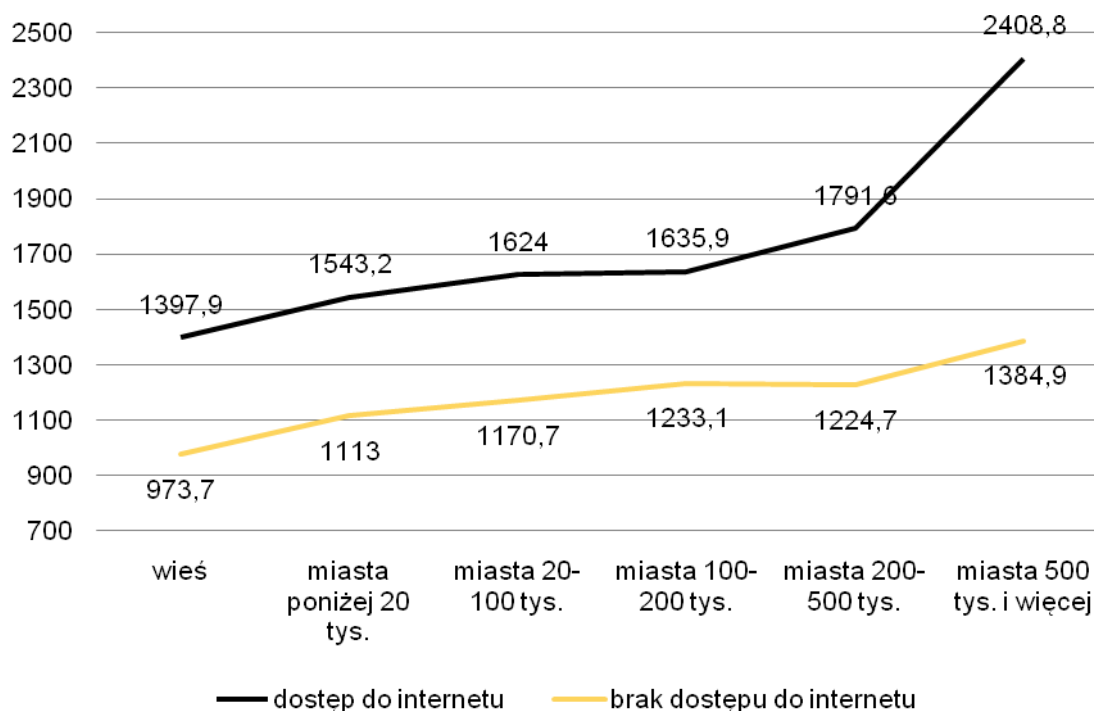

N=5699

Nieco niższy odsetek gospodarstw domowych, w których kwestie finansowe stanowią główną przyczynę braku dostępu do internetu, charakteryzuje miasta od 100 do 200 tysięcy mieszkańców, wynosi on 30,5%. W pozostałych klasach wielkości miejscowości jest on niższy i oscyluje w granicach od ok. 25% do nieco ponad 27%.

Wynik ten ma swoje dodatkowe uzasadnienie w średnich dochodach *per capita* w gospodarstwach domowych posiadających dostęp do internetu oraz bez dostępu do internetu. Średnie dochody na głowę są najwyższe w gospodarstwach domowych posiadających dostęp do internetu w dużych miastach o liczbie ludności powyżej 500 tysięcy mieszkańców. Dane przedstawione na wykresie 17. pokazują, że średni dochód *per capita* w gospodarstwach domowych internautów we wszystkich klasach wielkości miejsca zamieszkania jest znacząco wyższy. Na terenach wiejskich średni dochód na członka gospodarstwa domowego posiadającego dostęp do internetu wynosi nieco poniżej 1400 zł, podczas gdy w gospodarstwach bez dostępu do sieci internet średni dochód na głowę wynosi ok. 970 zł.

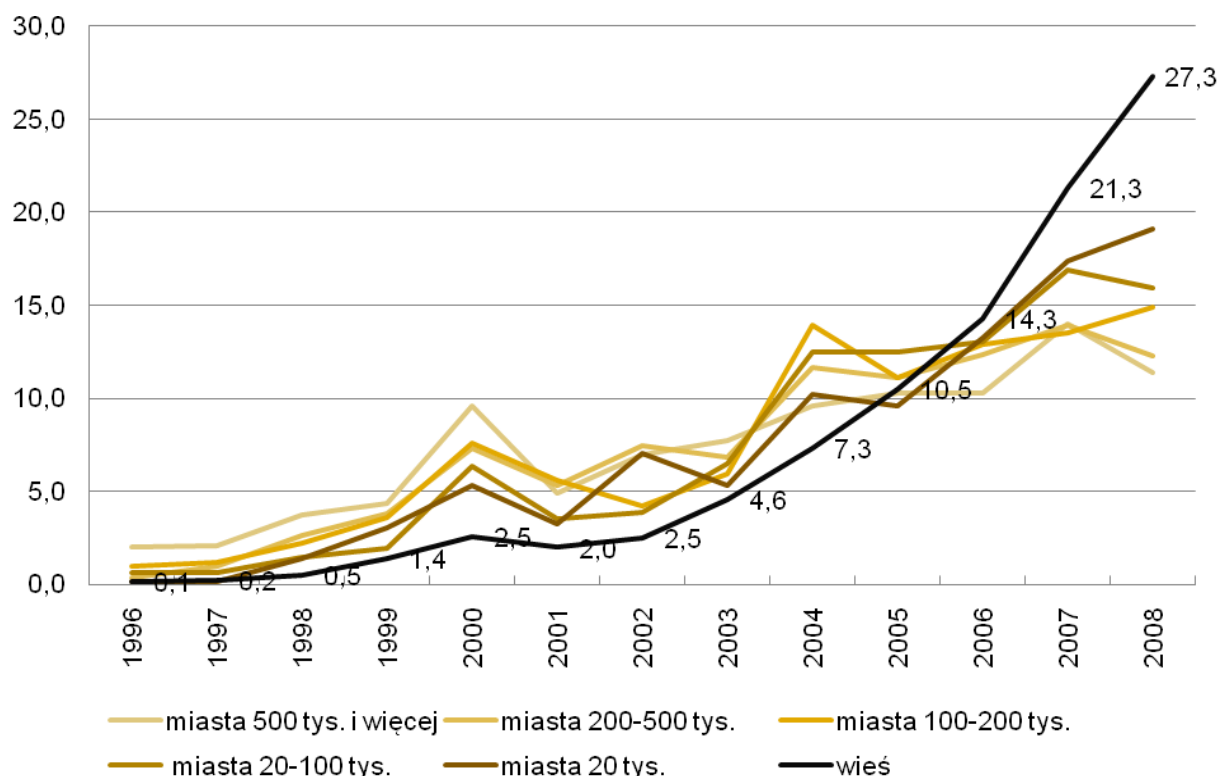
Wykres 17. Średni dochód na osobę w gospodarstwach domowych posiadających dostęp do internetu oraz gospodarstwach domowych nieposiadających dostępu do internetu

Mimo iż na terenach wiejskich odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu jest najniższy, to w ciągu ostatnich kilku lat dynamika wzrostu na wsi była najsilniejsza. Wykres 18. ilustruje odsetki gospodarstw domowych, w których uzyskano dostęp do internetu w poszczególnych latach. Według deklaracji respondentów od roku 2003 wśród gospodarstw domowych z terenów wiejskich odnotować można **stały wzrost odsetka gospodarstw domowych, które uzyskały dostęp do internetu**. Od roku 2003 do 2006

wzrost ten wynosił od 3 do 4 pkt. procentowych. W roku 2007 dostęp do internetu uzyskało 21,3% gospodarstw domowych z terenów wiejskich, a w roku 2008 - 27,3%.

Wykres 18. Odsetki gospodarstw domowych deklarujących uzyskanie dostępu do internetu w danym roku a klasa wielkości miejscowości

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE KORZYSTANIU Z INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH

Korzystanie z internetu jest związane z takimi cechami społeczno-demograficznymi jak wiek, płeć, wykształcenie czy status społeczno-zawodowy. Cechy te, określające położenie respondentów w strukturze społecznej, z różną siłą determinują korzystanie z internetu w miastach i na terenach wiejskich.

Wybrane cechy społeczno-demograficzne

Wiek

Korzystanie z internetu jest związane z wiekiem bez względu na klasę wielkości miejsca zamieszkania. Internauci to w przeważającej części osoby młode lub w średnim wieku. Najwyższe odsetki osób korzystających z internetu charakteryzują respondentów w wieku do 24 roku życia. W tej kategorii wiekowej 86,3% respondentów korzysta z sieci internet. Odsetek ten jednak znacząco różni się w zależności od wielkości miejsca zamieszkania. **Na terenach wiejskich odsetek internautów w najmłodszej kategorii wiekowej wynosi 79%.** Poza terenami wiejskimi odsetek internautów do 24 roku życia wynosi od 88,4% w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców do niemal 95% w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 500 tys. Bez względu na wielkość miejsca zamieszkania ilość internautów spada wraz z wiekiem, lecz w przypadku osób mieszkających na wsi spadek ten jest najbardziej wyraźny.

Tabela 13. Odsetki internautów w kategoriach wiekowych oraz ze względu na klasę wielkości miejscowości

	miasta 500 tys. i więcej	miasta 200-500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	Ogółem
do 24 lat	94,9%	94,5%	93,4%	88,2%	88,4%	79,0%	86,3%
25-34 lata	88,7%	86,5%	87,4%	80,7%	73,9%	57,0%	73,6%
35-44 lata	81,9%	83,2%	77,5%	72,0%	62,9%	42,4%	62,0%
45-59 lat	62,1%	51,2%	52,0%	45,8%	40,6%	21,8%	39,5%
60-64 lata	34,3%	32,8%	30,5%	22,9%	17,1%	8,5%	20,4%
65+ lat	16,4%	10,9%	7,6%	5,3%	4,8%	1,1%	5,8%
Ogółem	66,6%	64,1%	60,6%	54,8%	50,3%	38,0%	50,8%

N=26171

Na wsi, wśród respondentów w wieku od 25 do 35 lat, z internetu korzysta tylko 57%, podczas gdy w miastach odsetek ten waha się od 73% w miastach poniżej 20 tysięcy mieszkańców do 88,7% w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 500 tysięcy. Wśród osób między 35 a 44 rokiem życia odsetek internautów w miastach wynosi od ok. 63% do ok. 82% i systematycznie rośnie wraz ze wzrostem liczby mieszkańców. Na wsi odsetek osób korzystających z internetu w tej kategorii wiekowej wynosi 42,4%. **W grupie respondentów od 45 do 59 roku życia mieszkających na wsi z internetu korzysta co piąta osoba, a**

wśród osób w wieku od 60 do 65 lat jedynie 8,5%. Grupą wiekową, w której odsetek internautów jest najniższy, są osoby powyżej 65 roku życia. Podczas gdy w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 500 tysięcy wynosi on 16,4%, na terenach wiejskich wynosi ok. 1%.

Płeć

W przebadanej próbie procent osób korzystających z internetu w niewielkim stopniu różni się wśród kobiet i mężczyzn. Łącznie z internetu korzysta ok. 53% mężczyzn i 49% kobiet. **Na wsi odsetki te są niższe i wynoszą odpowiednio 39% dla mężczyzn i 37% dla kobiet.** Wynika to z faktu, iż na wsi łączny udział osób korzystających z internetu jest znacząco niższy i wynosi 38%. Na terenach miejskich, tak jak w całej przebadanej próbie, wśród internautów nieznacznie przeważają mężczyźni. Różnice w odsetkach wahają się od 2,4 pkt. procentowych w miastach o liczbie mieszkańców powyżej 500 tysięcy do 9,4 pkt. procentowego w miastach od 100 do 200 tysięcy mieszkańców.

Tabela 14. Odsetki internautów w kategoriach płci oraz ze względu na klasę wielkości miejscowości

	miasta 500 tys. i więcej	miasta 200- 500 tys.	miasta 100- 200 tys.	miasta 20- 100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	Ogółem
mężczyzna	67,9%	66,8%	65,5%	58,4%	53,5%	39,0%	52,8%
kobieta	65,5%	61,7%	56,1%	51,5%	47,3%	37,0%	49,0%
Ogółem	66,6%	64,1%	60,6%	54,7%	50,3%	38,0%	50,8%

N=26178

Wykształcenie

Ważnym czynnikiem różnicującym internautów od osób niekorzystających z internetu jest poziom wykształcenia. Odsetki internautów w kategoriach wykształcenia i wielkości miejsca zamieszkania przedstawiono w tabeli 4. Im wyższe wykształcenie tym większe są odsetki osób korzystających z internetu bez względu na wielkość miejsca zamieszkania. Podobnie jednak jak w przypadku wieku, **wśród respondentów mieszkających na terenach wiejskich występują największe różnice odsetków internautów w poszczególnych**

kategoriach wykształcenia. W grupie osób mieszkających na wsi oraz posiadających wykształcenie wyższe lub policealne odsetek internautów wynosi 80,1%. Wartość ta jest zbliżona do udziału internautów wśród osób z wyższym wykształceniem w miastach różnej wielkości. Największe różnice występują w stosunku do mieszkańców miast o liczbie ludności powyżej 500 tysięcy mieszkańców (7 pkt. procentowych) oraz miast o liczbie ludności od 100 do 200 tysięcy (ok. 6 pkt. procentowych). Znacznie większe różnice w odsetkach osób korzystających z internetu widoczne są w niższych kategoriach wykształcenia. **Największe różnice między odsetkami internautów występują w kategorii osób z wykształceniem podstawowym lub niższym. Na terenach wiejskich w tej kategorii wykształcenia tylko 7,2% osób korzysta z internetu, podczas gdy w miastach odsetek internautów waha się od 10% w miastach o liczbie mieszkańców od 100 do 200 tysięcy do 22,6% w miastach powyżej 500 tysięcy mieszkańców.** Dane przedstawione w tabeli 4 wskazują, że wykluczenie informatyczne dotyczy najsilniej osób mieszkających na terenach wiejskich, które posiadają wykształcenie na poziomie podstawowym lub niższe. Związane jest to prawdopodobnie z niskim poziomem kompetencji technicznych oraz z niskim poziomem dochodów w tej kategorii osób.

Tabela 15. Odsetki internautów w kategoriach wykształcenia oraz ze względu na klasę wielkości miejscowości

	miasta 500 tys. i więcej	miasta 200-500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20- 100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	Ogółem
podstawowe i niższe	22,6%	17,0%	15,3%	10,0%	12,2%	7,2%	10,0%
zasadnicze zawodowe/gimnazjum	48,0%	50,7%	50,5%	47,9%	44,8%	37,2%	42,9%
średnie	62,8%	67,7%	61,0%	60,3%	62,5%	55,1%	60,5%
wyższe i policealne	87,1%	83,7%	86,3%	83,5%	78,5%	80,1%	83,5%
Ogółem	66,6%	64,0%	60,6%	54,8%	50,2%	38,0%	50,8%

N=26143

Status społeczno-zawodowy

Zróżnicowanie społeczno-zawodowe jest w naukach społecznych uznawane za główny czynnik określający pozycję jednostki w strukturze społecznej. W badaniu „Diagnoza Społeczna” nie zbadano jednak zróżnicowania respondentów ze względu na rodzaj wykonywanej pracy. Zadane przez autorów badania pytanie pozwala jedynie na identyfikację

osób będących pracownikami najemnymi zatrudnionymi w sferze publicznej, pracownikami najemnymi zatrudnionymi w sferze prywatnej, prywatnymi przedsiębiorcami, rolnikami oraz osób nieaktywnych zawodowo, w tym uczniów i studentów, emerytów, rencistów, osób bezrobotnych i niepracujących z innych powodów.

Na terenach wiejskich najliczniejszą grupę internautów stanowią uczniowie i studenci (89,1%) oraz prywatni przedsiębiorcy (73,4%). Szczególnie niskie odsetki internautów na wsi dotyczą osób będących na emeryturze (2,8%) lub rencie (14,9%). W przypadku tych kategorii społeczno-zawodowych mamy do czynienia z kumulacją negatywnych efektów wywieranych przez takie cechy jak wiek, niski poziom wykształcenia i dochodu oraz niskie kompetencje techniczne. Szczególnie silnie wykluczeni są emeryci. W przypadku tej kategorii różnica między dużymi miastami a terenami wiejskimi sięga 18-20 pkt. procentowych.

Tabela 16. Odsetki internautów w kategoriach statusu społeczno-zawodowego oraz ze względu na klasę wielkości miejscowości

	miasta 500 tys. i więcej	miasta 200-500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś	Ogółem
pracownicy sekt. publicznego	83,6%	81,9%	84,2%	80,2%	72,4%	64,7%	76,2%
pracownicy sekt. prywatnego	82,3%	78,6%	81,1%	68,6%	63,3%	49,5%	66,2%
prywatni przedsiębiorcy	86,5%	93,2%	67,1%	80,9%	76,7%	73,4%	80,3%
rolnicy	50,0%	75,0%	66,7%	50,0%	40,0%	23,4%	25,3%
renciści	23,1%	31,5%	21,4%	24,2%	19,8%	14,9%	20,2%
emeryci	24,2%	22,3%	19,6%	14,3%	13,6%	4,8%	13,4%
uczniowie i studenci	96,3%	94,9%	96,9%	93,3%	96,1%	89,1%	93,0%
bezrobotni	46,8%	39,4%	43,7%	49,5%	42,5%	33,4%	40,5%
inni bierni zawodowo	61,1%	54,4%	53,4%	49,3%	40,0%	30,6%	40,9%
Ogółem	66,7%	64,1%	60,7%	54,7%	50,2%	38,0%	50,8%

N=26102

Podział administracyjno-geograficzny

Szczególnie duże różnice w odsetkach osób korzystających z internetu w miastach i na terenach wiejskich ujawniają się w zestawieniu z podziałem administracyjnym i geograficznym Polski. Największe różnice między miastem a wsią, przekraczające 30 pkt. procentowych, dotyczą województwa podlaskiego (odsetek internautów w mieście wynosi 64,30%, a na wsi 28,8%) i zachodnio-pomorskiego (miasto 62,4%, wieś 31,9%). Nieco

mniejsze zróżnicowanie dotyczy województw: mazowieckiego, łódzkiego, lubelskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego oraz opolskiego. Różnice w odsetkach internautów wahają się tu od 26,7 pkt. procentowych w przypadku województwa mazowieckiego, do 20,2 pkt. procentowego w województwie opolskim.

Najniższe różnice między miastem a wsią pod względem odsetka osób korzystających z internetu dotyczą województw: lubuskiego, śląskiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego i małopolskiego. Różnice w odsetkach internautów między miastem a wsią wahają się tu od 17,4 pkt. procentowych (województwo lubuskie) do 11,5 pkt. procentowego (województwo małopolskie).

Tabela 17. Odsetki internautów w miastach i na wsi w podziale na województwa

	miasto	Wieś	różnica pkt. %
Podlaskie	64,30%	28,80%	35,50
Zachodnio-pomorskie	62,40%	31,90%	30,50
Mazowieckie	61,20%	34,50%	26,70
Łódzkie	57,00%	30,50%	26,50
Lubelskie	54,60%	31,70%	22,90
Podkarpackie	57,60%	35,30%	22,30
Świętokrzyskie	50,90%	29,20%	21,70
Warmińsko-mazurskie	52,70%	32,40%	20,30
Opolskie	59,10%	38,90%	20,20
Lubuskie	59,30%	41,90%	17,40
Śląskie	57,30%	40,20%	17,10
Kujawsko-pomorskie	56,10%	40,00%	16,10
Pomorskie	63,50%	48,30%	15,20
Wielkopolskie	57,50%	43,00%	14,50
Dolnośląskie	57,80%	43,60%	14,20
Małopolskie	58,90%	47,40%	11,50

Najniższy odsetek osób deklarujących korzystanie z internetu na wsi występuje w województwie podlaskim (28,8%), świętokrzyskim (29,2%), łódzkim (30,5%). Najwyższy odsetek internautów na terenach wiejskich występuje w województwie wielkopolskim (48,3%) oraz małopolskim (47,4%).

Uwarunkowania korzystania z internetu. Analiza regresji logistycznej

Przedstawione powyżej tabele uwzględniające wpływ różnych cech społeczno-demograficznych na korzystanie z internetu w poszczególnych klasach wielkości miejscowości zamieszkania nie dość wyczerpująco przedstawiają ich faktyczny wpływ. Analizowanie znaczenia każdego z nich z osobna nie uwzględnia występowania możliwych zależności między tymi cechami. Aby dokonać dokładnej analizy kluczowych czynników wpływających na korzystanie z internetu przeprowadzono analizę regresji logistycznej (por. tabela 18). Ta technika analityczna pozwala na śledzenie zależności między poszczególnymi zmiennymi przy kontroli innych czynników mogących oddziaływać na analizowane zmienne.

Tabela 18. Analiza regresji logistycznej dla całej próby. Zmienna zależna: korzystanie z internetu

	B	Błąd standardowy	Istotność	Exp(B)
wiek do 24 lat	1,210	0,075	0,000	3,354
wiek 25-34 lata	0,307	0,055	0,000	1,359
wiek 35-44 lata (referencyjna)			0,000	
wiek 45-59 lat	-0,891	0,051	0,000	0,410
wiek 60-64 lata	-1,676	0,103	0,000	0,187
wiek 65+ lat	-2,978	0,109	0,000	0,051
płeć respondenta (1-mężczyzna, 2-kobieta)	-0,014	0,036	0,690	0,986
wykształcenie (liczba ukończonych lat nauki szkolnej)	0,364	0,008	0,000	1,439
pracownicy sek. publicznego (referencyjna)			0,000	
pracownicy sek. Prywatnego	-0,381	0,058	0,000	0,683
prywatni przedsiębiorcy	0,467	0,098	0,000	1,594
rolnicy	-1,041	0,092	0,000	0,353
renciści	-1,172	0,085	0,000	0,310
emeryci	-0,802	0,084	0,000	0,448
uczniowie i studenci	0,986	0,110	0,000	2,681
bezrobotni	-1,247	0,079	0,000	0,287
inni bierni zawodowo	-1,037	0,069	0,000	0,354
miasta 500 tys. i więcej (referencyjna)			0,000	
miasta 200-500 tys.	-0,013	0,076	0,860	0,987
miasta 100-200 tys.	-0,034	0,086	0,688	0,966
miasta 20-100 tys.	-0,243	0,067	0,000	0,784
miasta poniżej 20 tys.	-0,335	0,072	0,000	0,715
wieś	- 0,982	0,063	0,000	0,374
stała	-2,966	0,141	0,000	0,052

R kwadrat Nagelkerke =0,596

Przeprowadzona analiza potwierdziła, że **szczególnie istotnym czynnikiem wpływającym na korzystanie z internetu jest wiek respondentów**. Osoby do 24 roku życia oraz w wieku 25-34 lat mają znacząco wyższe prawdopodobieństwo korzystania z internetu niż pozostałe kategorie wiekowe. Płeć okazuje się nie mieć istotnego znaczenia. **Cechą silnie zwiększającą szanse na korzystanie z internetu przy kontroli pozostałych cech uwzględnionych w analizie jest wykształcenie** (mierzone tu za pomocą liczby ukończonych lat nauki szkolnej). Wśród dostępnych kategorii społeczno-zawodowych **uczniowie i studenci charakteryzują się wysokim prawdopodobieństwem korzystania z internetu** (w stosunku do pracowników sektora publicznego). Wśród klas wielkości miejsca zamieszkania **wieś jest tą kategorią, która cechuje się najniższym prawdopodobieństwem korzystania z internetu**. Przeprowadzone analizy pozwalają stwierdzić, że **najsilniejszym ryzykiem wykluczenia ze względu na korzystanie z technologii internetowych obarczone są osoby powyżej 45 roku życia, o niskim poziomie wykształcenia, mieszkające w na wsi lub w małych miastach i pozostające bierne zawodowo**.

Wyniki analogicznej analizy regresji logistycznej przeprowadzonej jedynie na grupie respondentów mieszkających na terenach wiejskich (por. tabela 19) wskazują, że **w przypadku wsi kluczowe czynniki wpływające na korzystanie z internetu to: wiek, wykształcenie, bycie uczniem lub studentem oraz prowadzenie prywatnego przedsiębiorstwa**. Są to więc te same czynniki, które zwiększają szanse korzystania z internetu w przypadku całej badanej próby. **Cechami, które oddziałują negatywnie, czyli obniżają prawdopodobieństwo korzystania z internetu na wsi są: wiek powyżej 45 lat, niski poziom wykształcenia oraz prowadzenie gospodarstwa rolnego jako główne źródło utrzymania i bierność zawodowa**.

Tabela 19. Analiza regresji logistycznej dla wsi. Zmienna zależna: korzystanie z internetu

	B	Błąd standardowy	Istotność	Exp(B)
wiek do 24 lat	1,150	0,103	0,000	3,159
wiek 25-34 lata	0,309	0,080	0,000	1,362
wiek 35-44 lata			0,000	
wiek 45-59 lat	-0,881	0,083	0,000	0,414
wiek 60-64 lata	-1,650	0,223	0,000	0,192
wiek 65+ lat	-3,132	0,290	0,000	0,044
płeć respondenta	0,066	0,059	0,267	1,068
wykształcenie (liczba lat nauki szkolnej)	0,367	0,014	0,000	1,444

INTERNET NA WSI 2009. WYKORZYSTANIE INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH W POLSCE. STAN NA ROK 2009

pracownicy sek. publicznego (referencyjna)			0,000	
pracownicy sek. Prywatnego	-0,590	0,101	0,000	0,554
prywatni przedsiębiorcy	0,696	0,170	0,000	2,006
Rolnicy	-1,148	0,117	0,000	0,317
renciści	-1,005	0,144	0,000	0,366
Emeryci	-0,894	0,178	0,000	0,409
uczniowie i studenci	1,003	0,160	0,000	2,725
Bezrobotni	-1,200	0,134	0,000	0,301
inni bierni zawodowo	-1,199	0,114	0,000	0,301
Stała	-4,015	0,213	0,000	0,018

R kwadrat Nagelkerke = 0,556

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI
Fundacja
Wspomagania Wsi

PRZYCZYNY BRAKU DOSTĘPU DO INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH

W gospodarstwach domowych, w których nie ma dostępu do internetu, jako przyczynę takiego stanu rzeczy najczęściej wymienia się brak potrzeby korzystania z internetu. Bez względu na wielkość miejsca zamieszkania deklaracja taka dotyczy ok. 50% gospodarstw domowych bez dostępu do internetu. W przypadku wsi odsetek ten jest nieco niższy i wynosi 47,8%. W dalszej kolejności wymieniane są: zbyt wysokie koszty dostępu oraz brak niezbędnych kompetencji do korzystania z internetu. Wśród wiejskich gospodarstw problem kosztów dostępu dotyczy 34% gospodarstw domowych nieposiadających internetu, a brak umiejętności korzystania 27,7%. **Problemem w sposób szczególny dotyczącym terenów wiejskie jest brak możliwości technicznych korzystania ze stałego łącza internetowego. Problem ten wskazano w przypadku 11,7% gospodarstw domowych na wsi nieposiadających dostępu do internetu.**

Tabela 20. Powody braku dostępu do internetu w gospodarstwach domowych. Odsetki w kategoriach wyznaczonych przez wielkość miejsca zamieszkania. Możliwa więcej niż jedna odpowiedź

	miasta 500 tys. i więcej	miasta 200- 500 tys.	miasta 100-200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	wieś
brak odpowiedniego sprzętu	44,1%	39,7%	35,0%	36,8%	36,4%	34,5%
brak możliwości technicznych korzystania z łącza stałego	2,3%	1,3%	2,6%	2,9%	4,5%	11,7%
wystarczające możliwości korzystania z internetu gdzie indziej	9,9%	6,7%	6,6%	4,5%	5,5%	4,4%
internet nie jest nam potrzebny	52,8%	52,1%	51,9%	50,6%	51,9%	47,8%
internet nie ma nic ciekawego do zaoferowania	1,1%	0,8%	1,8%	1,2%	1,6%	1,7%
względny prywatności lub bezpieczeństwa	2,4%	3,3%	1,7%	2,1%	1,6%	1,5%
internet może być szkodliwy, np. może demoralizować dzieci, zabierać czas	3,1%	1,6%	0,6%	2,2%	1,9%	2,8%
koszty dostępu są zbyt duże	30,9%	29,3%	32,6%	27,9%	30,6%	34,1%
brak odpowiednich umiejętności korzystania	31,9%	31,8%	25,7%	28,4%	28,6%	27,7%
inny powód	12,5%	9,2%	9,2%	11,1%	6,9%	5,8%

N=12381

INTENSYWNOŚĆ I SPOSOBY KORZYSTANIA Z INTERNETU NA TERENACH WIEJSKICH

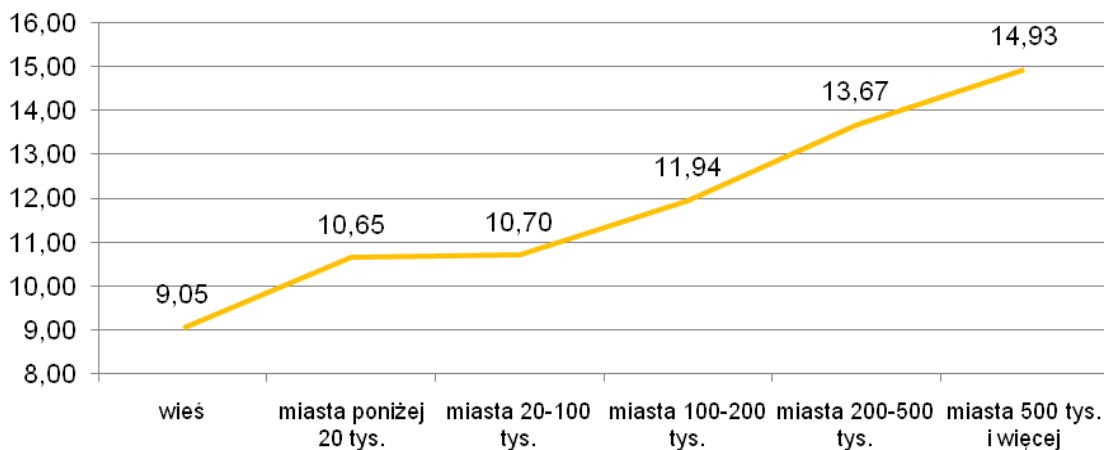
Charakterystyka osób korzystających z internetu obejmuje intensywność korzystania oraz czynności, które internauci wykonują w sieci. Intensywność korzystania z internetu zmierzona została za pomocą pytania o to, ile godzin respondent spędził w ostatnim tygodniu na korzystaniu z internetu. Przez sposoby korzystania rozumiemy rodzaj wykonywanych w ostatnim tygodniu czynności.

Intensywność korzystania z internetu

Średnio respondenci spędzają 11,4 godziny tygodniowo na korzystaniu z internetu. Wartość ta znacząco różni się w zależności od wielkości miejsca zamieszkania (przeprowadzona analiza wariancji wskazuje, że różnice średnich są istotne statystycznie $F=80,13$, $p<0,000$).

Internauci mieszkający na wsi średnio spędzają najmniej czasu na korzystaniu z internetu. Przeciętna liczba godzin spędzona na korzystaniu z internetu w ostatnim tygodniu w tej grupie wynosiła nieco ponad 9.

Wykres 19. Średnia ilość godzin spędzona na korzystaniu z internetu w ostatnim tygodniu a wielkość miejsca zamieszkania

Wśród respondentów mieszkających w miastach średnia liczba godzin spędzonych w internecie wynosiła 12,36. Niemniej między miastami o różnej liczbie mieszkańców istnieją różnice w intensywności korzystania z internetu. W miastach o liczbie mieszkańców poniżej 20 tysięcy średnia ta wynosi 10,65 i wraz ze wzrostem wielkości miasta rośnie aż do

poziomu niemal 15 godzin w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 500 tysięcy. Zatem wraz ze wzrostem wielkości miejsca zamieszkania rośnie intensywność korzystania z internetu (współczynnik korelacji Spearmana $Rho=0,174$, $p<0,000$). **Internauci mieszkający na terenach wiejskich cechują się średnio najniższą intensywnością korzystania z internetu.**

Sposoby korzystania z internetu

Do najpopularniejszych czynności wykonywanych w Internecie należą: sprawdzanie poczty elektronicznej, przeglądanie stron WWW, zbieranie materiałów potrzebnych do nauki lub pracy oraz korzystanie z komunikatorów internetowych (por. tabela 21). **Wśród internautów mieszkających na wsi z poczty elektronicznej korzysta 58,7%. W porównaniu do miast o różnej wielkości, na terenach wiejskich odsetek ten jest najniższy.** W miastach waha się od 64,8% w miejscowościach poniżej 20 tysięcy mieszkańców do 82,3% w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 500 tysięcy.

Przeglądanie stron WWW jest czynnością zdecydowanie bardziej powszechną, choć i w tym przypadku internautów z terenów wiejskich różnią się na niekorzyść od osób korzystających z internetu i mieszkających w miastach. **Na wsi 67% internautów przegląda strony WWW, podczas gdy w miastach odsetek ten wynosi od 71% do 81,2%. W tej kategorii czynności mieści się również odwiedzanie portali społecznościowych. Wśród internautów mieszkających na wsi strony tego typu odwiedza 55,2%** i pod tym względem nie ma wyraźnych różnic między użytkownikami internetu na wsi i w miastach.

Jeśli chodzi o korzystanie z komunikatorów internetowych to wśród internautów wiejskich ten sposób korzystania z internetu zadeklarowało 47,4%. Odsetek ten i w tym przypadku jest niższy niż wśród internautów z miast, choć różnice są nieco mniejsze niż w przypadku korzystania z poczty elektronicznej czy przeglądania stron WWW.

Wśród internautów mieszkających na wsi 47,1% zadeklarowało, że wykorzystuje internet do zbierania materiałów potrzebnych do nauki lub pracy. W miastach podobny odsetek wynosi od 50,3% do 63%.

Tabela 21. Czy w ostatnim tygodniu wykonywał daną czynność w internecie a wielkość miejsca zamieszkania

	miasta 500 tys. i więcej	miasta 200- 500 tys.	miasta 100- 200 tys.	miasta 20-100 tys.	miasta poniżej 20 tys.	Wieś
sprawdzanie i wysyłanie poczty elektronicznej	82,3%	76,4%	70,1%	67,8%	64,8%	58,7%
korzystanie z komunikatorów	55,5%	59,7%	51,9%	53,9%	51,6%	47,4%
uczestniczenie w czatach	15,3%	15,0%	15,1%	14,8%	17,2%	15,5%
uczestniczenie w grupach lub forach dyskusyjnych	22,0%	19,2%	17,9%	16,6%	18,0%	14,5%
telefonowanie przez internet (VoIP, Skype),	30,6%	30,7%	24,7%	28,8%	25,8%	20,8%
odbywanie wideokonferencji	12,4%	13,3%	12,6%	11,8%	12,2%	9,6%
przeglądanie stron WWW	80,2%	81,2%	73,6%	74,5%	71,0%	67,0%
zbieranie materiałów potrzebnych do nauki lub pracy	63,0%	61,2%	54,5%	50,5%	50,2%	47,1%
uczestniczenie w kursach lub szkoleniach przez internet	8,3%	8,0%	10,0%	8,4%	8,7%	7,3%
szukanie pracy, wysyłanie ofert dotyczących zatrudnienia	17,1%	18,3%	16,5%	14,3%	15,1%	12,1%
kupowanie produktów przez internet (poza aukcjami)	25,6%	22,7%	18,6%	19,5%	20,2%	16,0%
korzystanie z banku przez internet	51,5%	51,4%	40,8%	34,7%	30,8%	22,3%
uczestniczenie w aukcjach internetowych	21,4%	23,1%	23,0%	17,8%	20,7%	14,7%
granie w gry sieciowe przez internet	19,5%	21,6%	20,6%	21,4%	21,8%	20,6%
ściągnięcie darmowego oprogramowania	24,5%	27,0%	20,8%	20,2%	19,8%	18,5%
ściągnięcie darmowej muzyki, filmów	25,3%	27,3%	24,1%	23,3%	24,1%	24,3%
tworzenie lub modyfikowanie własnej strony WWW lub bloga.	11,3%	8,3%	8,2%	7,8%	9,8%	8,6%
tworzenie i publikowanie własnych tekstów, grafiki, muzyki lub innej twórczości w Internecie	10,0%	8,6%	8,8%	7,3%	8,9%	6,7%
uzyskiwanie informacji ze stron internetowych instytucji publicznych	35,1%	34,0%	27,8%	25,5%	23,6%	20,8%
pobieranie lub wypełnianie formularzy urzędowych	23,2%	20,5%	18,9%	15,1%	16,3%	13,5%
słuchanie muzyki lub radia przez internet	37,7%	40,1%	34,8%	37,6%	38,6%	34,0%
oglądanie telewizji przez internet	15,8%	15,4%	15,4%	14,5%	14,9%	12,4%
rezerwacja biletów (np. lotniczych, do kina, do teatru)	16,3%	17,0%	13,3%	9,4%	9,5%	7,7%
czytanie gazet przez internet	39,8%	39,5%	35,5%	29,4%	28,9%	23,9%
odwiedzanie portali społecznościowych	52,6%	56,4%	53,5%	56,1%	55,1%	55,2%

Mniej popularne wśród internautów wiejskich są takie czynności jak: czytanie gazet w internecie (23,9%), telefonowanie przez internet (20,8%), korzystanie z banku przez internet (22,3%), granie w gry sieciowe (20,6%), ściąganie darmowej muzyki lub filmów (24,3%), uzyskiwanie informacji ze stron internetowych instytucji publicznych (20,8%) czy słuchanie muzyki lub radia przez internet (34,0%). Wykonywanie tych czynności w Internecie deklarowało od 20 do 34% internautów mieszkających na wsi. W większości przypadków odsetki te są niższe niż w przypadku internautów mieszkających w miastach.

Do mniej popularnych czynności wykonywanych przez internautów mieszkających na wsi należą: szukanie pracy lub wysyłanie ofert dotyczących zatrudnienia (12,1%), oglądanie telewizji przez internet (12,4%), pobieranie lub wypełnianie formularzy urzędowych (13,5%), uczestniczenie w grupach lub forach dyskusyjnych (14,5%), uczestniczenie w aukcjach internetowych (14,7%), uczestniczenie w czatach (15,5%), kupowanie produktów przez internet (poza aukcjami) (16%), ściąganie darmowego oprogramowania (18,5%). W przypadku tego rodzaju czynności różnice w stosunku do internautów mieszkających w miastach nie są zbyt duże.

Najmniej popularnymi czynnościami wśród internautów z terenów wiejskich są: tworzenie i publikowanie własnych tekstów, grafiki, muzyki lub innej twórczości w internecie (6,7%), uczestniczenie w kursach lub szkoleniach przez internet (7,3%), rezerwacja biletów (np. lotniczych, do kina, do teatru) (7,7%), tworzenie lub modyfikowanie własnej strony WWW lub bloga (8,6%), odbywanie wideokonferencji (9,6%).

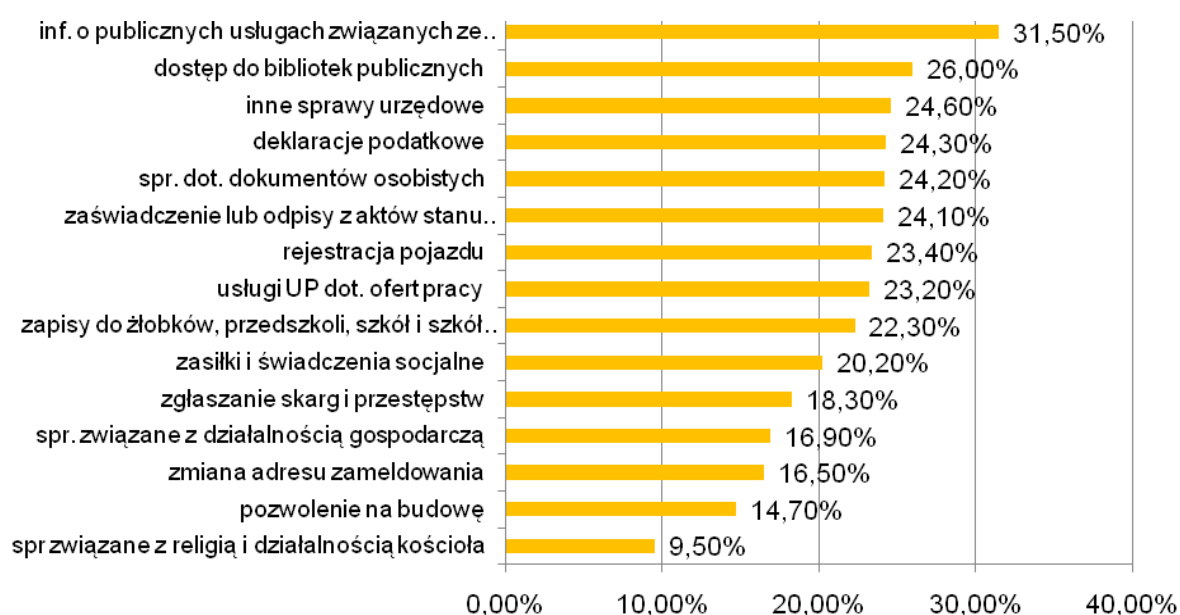
Potrzeby w zakresie wykorzystania internetu

Do najważniejszych potrzeb związanych z wykorzystaniem internetu należą uzyskiwanie dostępu do informacji na temat publicznych usług związanych ze zdrowiem oraz dostęp do bibliotek publicznych. Wśród internautów mieszkających na terenach wiejskich 31,5% stwierdziło, że chciałoby mieć dostęp do informacji o publicznych usługach dotyczących ochrony zdrowia za pośrednictwem Internetu. 26% chciałoby mieć dostęp do katalogów publicznych bibliotek oraz możliwość korzystania z ich zasobów za pośrednictwem internetu.

Nieco mniejszy odsetek osób deklarował, że chciałby móc załatwiać przez internet sprawy związane z rejestracją pojazdu (23,4%), zaświadczenia lub odpisy z aktów stanu

cywilnego (24,1%), sprawy dotyczące dokumentów osobistych (24,2%) oraz deklaracje podatkowe (24,3%). Internauci mieszkający na wsi deklarowali również potrzebę załatwiania za pośrednictwem sieci internet spraw związanych z zasiłkami i świadczeniami socjalnymi (20,2%), realizowanie zapisów do żłobków, przedszkoli, szkół i szkół wyższych (22,3%) oraz uzyskiwanie informacji o usługach Urzędów Pracy oraz dostępnych ofertach pracy (23,2%).

Wykres 20. Odsetki internautów mieszkających na wsi deklarujących potrzebę załatwiania różnych spraw przez internet

Najmniej respondentów korzystających z internetu i mieszkających na wsi deklarowało potrzebę zgłaszania skarg i przestępstw za pośrednictwem internetu (18,3%), załatwiania spraw związanych z działalnością gospodarczą (16,9%), zmianę adresu zameldowania (16,5%), uzyskanie pozwolenia na budowę (14,7%). Najmniej osób wyraziło potrzebę załatwiania przez internet spraw związanych z religią i działalnością Kościoła. Odsetek ten wyniósł (9,5%).

RODZAJE DOSTĘPU I PRZEPUSTOWOŚĆ ŁĄCZ

Internauci mieszkający na terenach wiejskich w przeważającej części korzystają z łączy stałych. 48,3% z nich deklaruje, że korzysta z oferty Neostrady Telekomunikacji Polskiej, 21,2% stwierdziło, że łączy się z Internetem za pośrednictwem „sieci osiedlowych” lub korzysta z usług lokalnych dostawców internetu, 14,4% posiada stały dostęp przez sieć komórkową, a 8,4% korzysta z oferty dostawców takich jak Netia, Dialog itp. Jedynie 2% respondentów stwierdziło, że internet w ich gospodarstwie domowym dostarczany jest przez dostawcę telewizji kablowej. Związane jest to z niską penetracją sieci kablowych na terenach wiejskich. Szczegółowe informacje przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 22. Rodzaje łączy internetowych a klasa wielkości miejscowości

	dostęp wdzwaniany	stałe łącze - neostrada,	stałe łącze - netia, dialog itp.	stałe łącze poprzez dostawcę telewizji kablowej	stałe łącze np.: sieć osiedlowa, itp.	stały dostęp przez sieć komórkową	dostęp przez komórkę (modem w komórce)	Inne
miasta 500 tys. i więcej	1,6%	27,4%	12,3%	45,6%	16,9%	12,2%	1,7%	2,0%
miasta 200-500 tys.	0,6%	22,4%	7,4%	44,3%	29,2%	7,7%	1,5%	2,3%
miasta 100-200 tys.	0,6%	26,8%	11,6%	39,7%	20,0%	7,6%	0,9%	2,3%
miasta 20-100 tys.	0,8%	32,2%	12,5%	30,8%	23,6%	5,8%	2,0%	3,3%
miasta poniżej 20 tys.	0,7%	40,6%	9,5%	16,8%	27,6%	9,1%	0,7%	6,5%
Wieś	1,1%	48,3%	8,4%	2,0%	21,2%	14,4%	2,4%	10,4%

Na terenach wiejskich, według deklaracji respondentów, dominują łącza o przepustowości 512kb/s. Odsetek respondentów mieszkających na wsi, którzy wskazali, że ich łącze internetowe pozwala na maksymalną transmisję z tą prędkością, wynosi niemal 36%. Szybsze łącza posiada na wsi 37,6% gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu. **Łącza internetowe o przepustowości 1Mb/s posiada 29,4% gospodarstw**

domowych posiadających dostęp do internetu. Szybszymi łączami dysponuje jedynie nieco ponad 8% gospodarstw domowych internautów na wsi.

Tabela 23. Przepustowość łącza a wielkość miejsca zamieszkania

	128 kb/s	256 kb/s	320 kb/s	512 kb/s	1 Mb/s	2 Mb/s	6 Mb/s	> 6 Mb/s	trudno powiedzieć	Ogółem
miasta 500 tys. i więcej	1,0%	2,1%	1,2%	24,4%	26,1%	18,4%	6,1%	6,7%	13,9%	100,0%
miasta 200-500 tys.	2,4%	3,2%	,3%	19,4%	25,8%	25,4%	3,9%	6,8%	12,8%	100,0%
miasta 100-200 tys.	2,0%	6,0%	1,0%	19,8%	33,1%	16,8%	4,4%	3,2%	13,6%	100,0%
miasta 20-100 tys.	2,7%	3,3%	1,4%	24,1%	38,8%	12,6%	2,3%	1,7%	13,1%	100,0%
5,00 miasta poniżej 20 tys.	3,0%	4,5%	1,6%	30,2%	28,7%	10,5%	2,0%	1,8%	17,7%	100,0%
wieś	3,8%	7,0%	2,3%	35,9%	29,4%	5,3%	1,0%	1,9%	13,5%	100,0%
Ogółem	2,6%	4,4%	1,4%	26,8%	30,4%	13,8%	3,0%	3,6%	13,9%	100,0%

N=6250

PODSUMOWANIE (OPARTE NA DANYCH DIAGNOZY SPOŁECZNEJ)

1. W 2009 roku dostęp do internetu posiadało 39,4% gospodarstw domowych z terenów wiejskich, podczas gdy w miastach odsetek ten wynosi 57,2%. Tereny wiejskie charakteryzują się również najwyższym odsetkiem gospodarstw domowych nieposiadających komputera stacjonarnego lub laptopa oraz nieposiadających dostępu do internetu. Na wsi odsetek ten wynosi 47%, a w miastach 35,8%.
2. W całej próbie odsetek gospodarstw domowych, w których kwestie finansowe stanowią główną przyczynę braku dostępu do internetu, wynosi 29%. Na terenach wiejskich jest on najwyższy i wynosi 32,5%. W miastach odsetek ten wynosi 26,5%.
3. Na terenach wiejskich średni dochód na członka gospodarstwa domowego posiadającego dostęp do internetu wynosi nieco poniżej 1400 zł, podczas gdy w gospodarstwach bez dostępu do sieci internet średni dochód na głowę wynosi ok. 970 zł. W miastach średni dochód na osobę w gospodarstwach domowych posiadających

dostęp do internetu wynosi ok. 1840 zł, a w gospodarstwach nie posiadających dostępu do internetu ok. 1210 zł.

4. Według deklaracji respondentów z terenów wiejskich od roku 2003 odnotować można stały wzrost odsetka gospodarstw domowych, które uzyskały dostęp do internetu. Od roku 2003 do 2006 wzrost ten wynosił od 3 do 4 pkt. procentowych. W roku 2007 dostęp do internetu uzyskało 21,3% gospodarstw domowych z terenów wiejskich, a w roku 2008 - 27,3%.
5. Na terenach wiejskich odsetek internautów w najmłodszej kategorii wiekowej (15-25 lat) wynosi 79%, w miastach 91,2%. Na wsi, wśród respondentów w wieku od 25 do 35 lat, z internetu korzysta już tylko 57%, podczas gdy w miastach odsetek ten waha się od 73% w miastach poniżej 20 tysięcy mieszkańców do 88,7% w miastach o liczbie mieszkańców przekraczającej 500 tysięcy.
6. Na terenach wiejskich najliczniejszą grupę internautów stanowią uczniowie i studenci (89,1%) oraz prywatni przedsiębiorcy (73,4%). Szczególnie niskie odsetki internautów na wsi dotyczą osób będących na emeryturze (2,8%) lub rencie (14,9%). Odpowiednie odsetki dla miast wynoszą: uczniowie i studenci 95,3%; emeryci 18,1%; renciści 24,3%.
7. Największe różnice w odsetkach internautów między miastem a wsią, przekraczające 30 pkt. procentowych, dotyczą województwa podlaskiego (odsetek internautów w mieście wynosi 64,30%, a na wsi 28,8%) i zachodnio-pomorskiego (miasto 62,4%, wieś 31,9%).
8. W przypadku wsi kluczowe czynniki wpływające na korzystanie z internetu to: wiek, wykształcenie, bycie uczniem lub studentem oraz prowadzenie prywatnego przedsiębiorstwa. Cechami, które oddziałują negatywnie, czyli obniżają prawdopodobieństwo korzystania z internetu na wsi, są: wiek powyżej 45 lat, niski poziom wykształcenia, prowadzenie gospodarstwa rolnego jako główne źródło utrzymania i bierność zawodowa. Najsilniejszym ryzykiem wykluczenia ze względu na korzystanie z technologii internetowych obarczone są osoby powyżej 45 roku życia, o niskim poziomie wykształcenia, mieszkające na wsi lub w małych miastach i bierne zawodowo.

9. Problemem w sposób szczególnie dotykającym tereny wiejskie jest brak możliwości technicznych korzystania ze stałego łącza internetowego. Problem ten wskazano w przypadku 11,7% gospodarstw domowych na wsi nieposiadających dostępu do internetu. W miastach problem ten dotyczy jedynie ok. 3% gospodarstw domowych nieposiadających dostępu do internetu.
10. Internauci mieszkający na terenach wiejskich mniej godzin spędzają korzystając z sieci niż internauci z miast. Przeciętna liczba godzin spędzona na korzystaniu z internetu w ostatnim tygodniu w tej grupie wynosiła nieco ponad 9 godzin. W miastach średnia liczba godzin spędzonych na korzystaniu z internetu w ostatnim tygodniu wynosiła ok. 12,4 godziny.
11. Wśród internautów mieszkających na wsi z poczty elektronicznej korzysta 58,7%. W porównaniu do miast o różnej wielkości, na terenach wiejskich odsetek ten jest najniższy. Wśród internautów miejskich wynosi on 72,5%. Na wsi 67% internautów przegląda strony WWW; w miastach odsetek ten wynosi 76,3%. Wśród internautów z terenów wiejskich portale społecznościowe odwiedza 55,2% i pod tym względem nie ma wyraźnych różnic między użytkownikami internetu mieszkającymi na wsi i w miastach. Jeśli chodzi o korzystanie z komunikatorów internetowych to wśród internautów wiejskich ten sposób korzystania z internetu zadeklarowało 47,4%; w miastach odsetek ten wynosi 54,7%. Wśród internautów mieszkających na wsi 47,1% zadeklarowało, że wykorzystuje internet do zbierania materiałów potrzebnych do nauki lub pracy; w miastach odsetek ten wynosi łącznie 55,8%.
12. Do najważniejszych potrzeb związanych z wykorzystaniem internetu na wsi należą uzyskiwanie dostępu do informacji na temat publicznych usług związanych ze zdrowiem oraz dostęp do bibliotek publicznych. Nieco niższy odsetek respondentów zadeklarował, że przez internet chciałby móc załatwiać sprawy związane z rejestracją pojazdu (23,4%), zaświadczenia lub odpisy z aktów stanu cywilnego (24,1%), sprawy dotyczące dokumentów osobistych (24,2%) oraz deklaracje podatkowe (24,3%).
13. Internauci mieszkający na terenach wiejskich w przeważającej części korzystają z łączy stałych. 48,3% z nich deklaruje, że korzysta z oferty Neostrady (w miastach 30%), 21,2% stwierdziło, że łączy się z Internetem za pośrednictwem „sieci osiedlowych” lub

korzysta z usług lokalnych dostawców internetu (w miastach 23,4%), 14,4% posiada stały dostęp przez sieć komórkową (w miastach 8,5%), a 8,4% korzysta z oferty dostawców takich jak Netia, Dialog itp. (w miastach 10,8%). Jedynie 2% respondentów mieszkających na wsi stwierdziło, że internet w ich gospodarstwie domowym dostarczany jest przez dostawcę telewizji kablowej (w miastach 35,8%).

14. Na terenach wiejskich, według deklaracji respondentów, dominują łącza o przepustowości 512kb/s. Łącza internetowe o przepustowości 1Mb/s posiada 29,4% gospodarstw domowych posiadających dostęp do internetu. W miastach najpopularniejsze są łącza o przepustowości 1Mb/s (30,7%). Łącza o przepustowości 2Mb/s lub większej posiada na wsi 8,2% gospodarstw domowych, podczas gdy w miastach odsetek ten wynosi 24,6%.

BIBLIOGRAFIA

CBOS, Korzystanie z internetu. Raport z badań, lipiec 2009.

Czapiński J., Panek T. (red.).2009. Diagnoza społeczna 2009. www.diagnoza.com 29.04.2010

Eurostat, internet usage in 2009 - Households and Individuals, wersja elektroniczna
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-QA-09-046, 10.05.2010

Filiciak i in, Młodzi a media. Nowe media a uczestnictwo w kulturze, Warszawa 2010, pobrano ze strony <http://wyborcza.pl/0,104532.html> 10 maja 2010.

GUS: Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004 – 2008, Warszawa 2010.

Megapanel, wyniki badania z lutego 2010, wersja elektroniczna
<http://www.pbi.org.pl/index.php/ida/175/?ListaGrup2=11&okres=0#c2>,
10.05.2010

PBS DGA, Rynek telekomunikacyjny w Polsce w 2009 roku. Klienci indywidualni, wersja elektroniczna
http://www.uke.gov.pl/uke/index.jsp?news_cat_id=19&news_id=5050&layout=3&page=text&place=Lead01, 10.05.2010

Portret internauty – raport CBOS i gazeta.pl, wersja elektroniczna
<http://badania.gazeta.pl/pkf/1625/124678/raportportretinternautygazetaplcbos.pdf>, 10.05.2010.

Rada Monitoringu Społecznego 2009. Diagnoza społeczna: zintegrowana baza danych. www.diagnoza.com 29.04.2010